

DE TEGENSTREVER

Deze voorpublicatie bevat fragmenten uit hoofdstuk 9 en 10, die zullen verschijnen in de in december 2018 te verschijnen biografie van Maarten Lamers, *De tegenstrever*, en wordt u aangeboden door Aldus Boek Compagnie.

De tegenstrever. Tonelen van Maarten J. Lamers' leven, werken en de Kerk van Satan
Copyright © 2018 Fred Baggen

Foto omslag Maarten Brinkgreve. Copyright © Erven Maarten Brinkgreve

Foto pagina 5 Peter Martens. Copyright © Nederlands Fotomuseum

Omslagontwerp en binnenwerk Aldus Boek Compagnie

ISBN 978 94 92819 03 1 (voorpublicatie biografie, deel 1)

ISBN 978 94 92819 66 6 (biografie, gewone softcover editie, met fotokatern)

ISBN 978 94 92819 02 4 (biografie, luxe limited hardcover edition, rijk geïllustreerd)

NUR 600

www.aldus-boek-compagnie.nl

Fred Baggen

De tegenstrever

Tonelen van Maarten J. Lamers' leven, werken
en de Kerk van Satan

VOORPUBLICATIE UIT DE BIOGRAFIE

De Kerk van Satan
Deel 1 De beginjaren

Aldus Boek Compagnie

2018

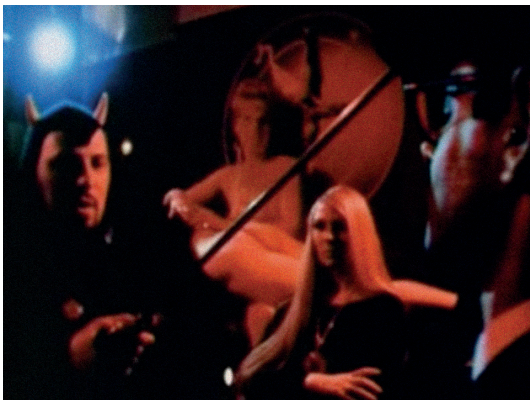

9 Grotto Magistratis

Maarten Joost Lamers was optimistisch gestemd. De plannen om zijn lang uitgestelde musical te gaan schrijven had hij al lang verworpen.

Hij had een veel beter idee. Voor de verwezenlijking van dat idee had hij twee dingen nodig: tijd en geld. Het eerste had hij volop, het laatste kon een probleem worden, maar dat zag hij na die tijd wel weer.

Anton LaVey met vrouw Diane tijdens een zwarte mis, 1969. Tot de attributen en symboliek behoren ritueel zwaard, 'kerkelijk vaatwerk' (drinkbeker, schaaltes), kandelaars met witte en zwarte kaars, een naakt altaar, Baphomet-achterwand, pentagramhangers, een Egyptisch godsbeeld, een menselijke schedel, boekenkast, kaarsen, gekleurde spots en relatieve duisternis. Maarten Lamers bracht in oktober 1971 een bezoek aan Anton en Diane en stichtte nog geen anderhalve maand later in Amsterdam de Nederlandse Kerk van Satan. Beelden uit de film *Satanis: The Devil's Mass* (1969).

YOUTUBE

Kroeg en krocht

Het Limelight-kantoor (de productiemaatschappij die hij had opgericht ten behoeve van de door hem geregisseerde blootrevue *Oh! Calcutta!* die dat jaar, 1971, gunstige en ongunstige recensies had gekregen en zelfs tot Kamervragen had geleid) op de begane grond was leeggeruimd. Nu was het zaak de boel eens flink op te knappen. Met de Jaguar die hij zichzelf tijdens *Oh! Calcutta!* cadeau had gedaan, haalde hij een dozijn blikken zwarte en rode verf en toog aan het werk. De man van *Oh! Calcutta!*-actrice Maélys Morèl was kunstenaar en vervaardigde op aanwijzing van Maarten een aantal schilderijen voor in de vestibule. Achter in het pand en boven het voormalige kantoor werden de ruimtes als bar ingericht. Maar het leukste deel van de verbouwing vond beneden plaats: daar legde Maarten zijn eigen huiskapel aan. Hij had bij Anton goed zijn ogen de kost gegeven, naderhand notities gemaakt en zo creëerde hij een natuurgetrouwe kopie van de krocht in San Francisco.

Nanny woonde op haar eigen verdieping, zij bemoeide zich niet met Maartens wilde plannen, maar hielp hem af en toe. Kon zij misschien helpen met het op maat maken van de zwartvilt gordijnen? Priesters van Satan waren niet zo handig met naald en schaar. Nanny glimlachte flauwtjes en knikte. Maarten sjouwde met dozen vol nieuwe en tweedehandsspullen en bracht ze naar de kelder, terwijl vrienden en nieuwsgierigen meehielpen de bars bedrijfsklaar te maken. Laat op een novemberavond, toen het stil was op de gracht, liet Maarten een paar doodskisten die hij op de kop had getikt bezorgen, eveneens naar het voorbeeld van de exemplaren van de zwarte paus: de kisten waren van een passend matrasje voorzien en reeds gestoffeerd. Hij wilde Nanny daar niet mee lastigvallen, hij wist hoe ze erover dacht.

De Kerk van Satan

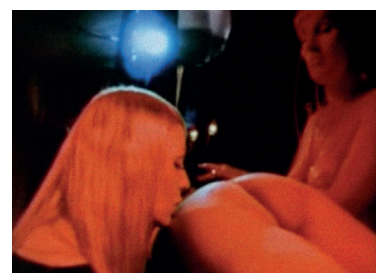
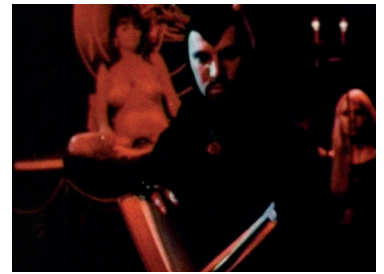
Zaterdag 4 december was het zover: terwijl half Nederland op het laatste moment nog Sinterklaascadeaus kocht, celebreeerde Maarten de eerste zwarte mis in de Amsterdamse grotto en eerde hij Baphomet.

Telegraaf-journalist Henk van der Meijden had eerder al pogingen ondernomen om Maarten een halfuurtje van zijn tijd te ontfutselen, maar dat was op niets uitgelopen: Maarten had niet thuis gegeven. Van der Meijden had de activiteiten in en rond het huis blijkbaar gadegeslagen en was in de buurt gebleven in de hoop dat hij de nieuwbakken kerkmagistraat tegen het lijf zou lopen. Hij was zelfs botweg op het stenen trappetje gaan zitten want, zo redeneerde hij, Maarten zou toch ooit een keer naar binnen of naar buiten moeten. Toen hij eindelijk beet had, zei hij slechts: 'Jij geeft me nu een interview. Stem je toe, dan heb je morgen een pagina in de krant. Weiger je, dan heb je morgen ook een pagina in de krant.'

Op maandag, naamdag van de heilige Nicolaas, werd Van der Meijdens artikel 'Duivelsdiensten in Amsterdam' inderdaad afgedrukt, zij het dat dit slechts een halve pagina besloeg. In 'de eerste Duivelskerk van Europa', schreef hij, 'waar de nieuwe sekte het afgelopen weekeinde haar eerste zwarte mis hield', 'hing de sfeer van *Rosemary's Baby*' en 'zaten jonge meisjes te luisteren naar de stem van de Zwarte Paus'. Maarten, die volgens het artikel tot 'bisschop' was gewijd, beweerde dat er in Europa twee miljoen volgelingen van de Kerk van Satan waren, 'maar er is geen kapel en aan die behoefte wil ik nu – ook om zakelijke redenen – voldoen'.

Maarten moet al vlug beseft hebben dat er met een eigen kerk geld te verdienen viel. Anton LaVey leek het ook geen windeieren te leggen, hoewel hij natuurlijk met gemak slechts de schijn op kon houden. Maar geruggensteund door beide Sex Theaters – al liepen de zaken daar momenteel wat minder dan voorheen – moest Maartens kerk in eerste instantie kunnen worden gefinancierd met lidmaatschapsgelden en de inkomsten uit de boven- en benedenbar. Over geld had Maarten zich nooit erg druk gemaakt en was dat ook nu niet van plan. 'Ach, zo'n sextheater is een geldfabriekje van me,' vertrouwde hij de reporter toe, 'en eigenlijk heeft dat ook iets satanisch. Natuurlijk wil ik er geen geld op toe leggen, en wat er overblijft, steken we in onze zak. Maar wat is er tegen geld verdienen?'

De gebruikelijke vooroordelen over zwarte missen die Van der Meijden ter sprake bracht werden door Maarten van de hand gewezen. Er zouden op Keizersgracht 339 geen baby's worden geofferd of maagden worden verkracht. Of er dan plaats was voor erotiek in de missen? Dat viel niet uit te sluiten, maar er zouden mensen noch dieren geofferd worden. De toelating van kerkleden zou volgens Maarten zeer serieus

PRIVÉ door HENK van der MEYDEN

Duivelsdiensten in Amsterdam

Nederland heeft zijn ZWARTE „MISSEN“. Ik was het afgelopen weekeinde in de eerste Duivelskerk van Europa, aan de Keizersgracht 339. Er hing de sfeer van Rosemary's Baby. Jonge priestresses liepen in zwarte pijen met weinig kleding er onder. Kaarsen brandden in een mysterieuze kapel en op een doods-kist zaten jonge meisjes te luisteren naar de stem van de „ZWARTE PAUS“. Dat mag fantastisch klinken; het is realiteit. De oprichter van deze „Duivelskerk“ in Nederland is Maarten Lamers, de regisseur van de productie Oh Calcutta.

En de „kerk“ heeft dan ook onderdak gevonden in het pand

Twee volgelingen van de satanskerk...

van LIMELIGHT PRODUCTIONS, de produktieaanschaap van Oh Calcutta. Van buiten is het produktiekantoor helemaal zwart geschilderd, maar binnen is een kapel, waar de nieuwe sekte het afgelopen weekeinde haar eerste zwarte mis hield.

Zwarte „bijbel“

Maarten Lamers, die in San Francisco tot bisschop van de „Duivelskerk“ is „gewijd“, heeft mij geprobeerd uit te leggen waarom hij deze sekte heeft opgericht en wat zijn beweegredenen zijn. Hij zei me in de „kerk“ waar kaarsen brandden en een jong meisje, gekleed in lange pij, met wazige ogen voor zich uitkeek. „Ik heb me altijd al bijzonder geïnteresseerd voor occulte wetenschap en met name voor de Duivelskerk en de heksensabbaten.

Na mijn werk voor Oh Calcutta ben ik naar New York gegaan, waar de leer van de satan al wijd verbreid is. Daar kreeg ik via allerlei omwegen de „Zwarte Bijbel“ in handen, maar om alles te weten over deze religie moest ik naar San Francisco, waar de ZWARTE PAUS zetelt. Dat is ANTON SZANDOR LAVEY. Ik heb een hele nacht met hem gesproken. Hij is een merkwaardig, maar boeiend man, die tot mijn grote schrik een echte reuzenleeuw tot huisdier had. Hij wijdde mij in in de geheimen en maakte mij, nadat we tot vroeg in de ochtend gesproken hadden, bisschop van de „Duivelskerk“ en vertegenwoordiger voor Nederland.

Er zijn in Europa nu twee miljoen volgelingen van de kerk van satan, maar er is geen kapel en aan die behoefte wil ik nu — ook om zakelijke redenen — voldoen.

Bisschop Maarten in zijn kapel...

Ik wandelde met hem door de kapel. Het was macaber en beklemmend. Bisschop Maarten ging achter het orgel in de kapel zitten en speelde wat. Ik vroeg hem of hij het niet merkwaardig vond, dat hij als regisseur van Oh Calcutta en ook als eigenaar van een sex-theater aan de Oudezijds Achterburgwal nu bisschop geworden was.

„Ach“, zegt hij, „zo'n sex-theater is een geldfabriekje van me en eigenlijk heeft dat ook iets satanisch, maar ik heb me altijd verdiept in mystiek en deze Duivelsdienst boeit mij bijzonder. De leer van de satan is ook zo oud. Het fascineert mij.“

Geld verdienen

„Maar je doet het toch ook om geld te verdienen“, vroeg ik.

„Natuurlijk wil ik er geen geld op toe leggen“, zei hij, „en wat er overblijft, steken we in onze zak. Maar wat is er tegen geld verdienen?“

De commercie speelt, zo lijkt me, in deze „Duivelskerk“ toch wel een grote rol. Maar ik moet oppassen dit te schrijven, want anders word ik misschien vervloekt. Want dat kan volgens Maarten.

„Er zijn zwarte missen, waarbij je iemand kunt vervloeken. Dat is ook met Jane Mansfield gebeurd. Jane was een van de priestresses van de Duivelskerk. Haar vriend vond dat maar niets en verbood haar nog langer aan de diensten mee te doen. De Zwarte Paus heeft

Jane toen opgedragen die vriend, die onze kerk bij iedereen en overal belasterde, niet meer te zien, omdat ze anders in gevaar zou komen. Jane bleef hem zien.

De „Zwarte Paus“ heeft haar en haar vriend toen in een dienst vervloekt, ik weet niet of het daardoor komt, maar kort daarna kregen zij en haar vriend een auto-ongeluk en stierven. Dat is eigenlijk een schoolvoorbeeld van de macht van de „Duivelskerk“.

Ik vroeg bisschop Maarten of er bij de Zwarte Missen, zoals vroeger gebeurde, ook kinderen geofferd werden en maagden verkraacht. Hij schudde het hoofd. Is er wel plaats voor erotiek bij deze Zwarte „Missen“. „Dat sluiten wij niet uit“, zei hij, maar er zullen mensen noch dieren geofferd worden.“

Wat er allemaal wel gebeurt bij de diensten, zal men kunnen lezen in een „ZWARTE BIJBEL“, die binnenkort in het Nederlands uitkomt en aan de leden wordt uitgereikt. Het lidmaatschap kost natuurlijk wel geld. „Om lid te worden moet men eerst een soort examen ondergaan, waarbij onder meer gezegd moet worden, waarom men in de satan wil geloven, als men dit examen goed heeft afgelegd, wordt men lid van de sekte. Dat kost honderd gulden. Als men speciale medailles wil hebben, kost dat meer. Men kan ook zelf een dienst aanvragen voor een bepaald doel.

„Wat voor doel?“ Bisschop Maarten zei: „Nu, als je graag een auto wilt hebben of een van je vijanden wilt vervloeken.“

Het allereerste artikel over de Kerk van Satan in Nederland: *De Telegraaf*, 6 december 1971. DELPHER.NL

genomen worden: 'Om lid te worden moet men eerst een soort examen ondergaan, waarbij onder meer gezegd moet worden, waarom men in de satan wil geloven, als men dit examen goed heeft afgelegd, wordt men lid van de sekte. Dat kost honderd gulden. Als men speciale medailles wil hebben, kost dat meer.' (Een voorbeeld van 'stoerdoenerij', of de wijze waarop Maarten journalisten bespeelde met humorvolle overdrijvingen en halve waarheden die zij voor zoete koek slikten — het zogenaamde examen bestond niet, hooguit werden aan aspirant-leden enkele vragen gesteld, en als ze écht in de duivel geloofden, waren ze niet welkom bij de Kerk van Satan. Ook de honderd gulden lidmaat-

schap is onzin, men werd gratis lid.) ‘Men kan ook zelf een dienst aanvragen voor een bepaald doel.’ Wat voor doel, bijvoorbeeld? ‘Nu, als je graag een auto wilt hebben of een van je vijanden wilt vervloeken.’

Wat de kledingvoorschriften betreft, was de Kerk van Satan eenduidig: zwart genoot de voorkeur, omdat deze kleur het symbool was van de krachten der duisternis, ‘van het niet weten, of misschien juist van het wel weten, maar niet kunnen verklaren. Is de occulte wetenschap niet al veel verder dan de andere wetenschappen? In het occultisme weten we dat er dingen, krachten zijn die we echter niet kunnen verklaren. Die dus duister zijn.’ Mannen droegen zwarte mantels of pijen. Het bedekken van het gezicht was toegestaan: hierdoor zouden deelnemers zich sneller vrij voelen hun gevoelens te uiten zonder dat deze van hun gezicht waren af te lezen. Vrouwen werd gevraagd gewaden te dragen die seksueel prikkelend waren, of anders zwarte kleding naar keuze. Deelnemers waren blootsvoets en droegen amuletten om de nek met de beeltenis van Baphomet of het traditionele pentagram van de satan. Het altaar werd net als in San Francisco gepersonifieerd door een naakte vrouw ‘omdat de vrouw van nature het passieve ontvangende wezen is, het symbool van moeder aarde.’

Aan het einde van zijn verslag concludeerde Van der Meijden: ‘Alles bijeen genomen is dit een showbusiness, die niets met kerk of religie te maken heeft. Tallozen zullen zich eraan ergeren dat ook dit wordt getolereerd. In Amsterdam 1971-1972 is alles mogelijk. Ook het “onmogelijke” op geestelijk gebied.’

Nu de Kerk van Satan ex opere operatum van start was gegaan, dienden de media zich gretig aan om hun dagbladkolommen te vullen met verhalen over de bijzondere Amsterdamse grachtenpandkerk. Buitenstaanders konden zich dankzij deze berichtgeving een duidelijk beeld vormen hoe het eruitzag en wat er zoal omging. Wie na een kritische blik van de nieuwe hogepriester – door het luikje in de zwarte voordeur – werd binnengelaten, kwam een halletje binnen dat spaarzaam verlicht was: een plafonnière met een veelkleurige glazen plaat bereidde de bezoeker voor op een verblijf in Stygische duisternis. In de zwart geschilderde wachtkamer links brandde een rode spot en flakkerde een kaars in de tochtstroom van de zojuist geopende en onmiddellijk weer gesloten deur naar de buitenwereld.

Toegang tot het pand waarvan de ramen op de begane grond waren geblindeerd was voorbehouden aan leden van de Kerk, slechts een zeer beperkt aantal niet-leden mocht er in- en uitgaan hoe het hun schikte. De enige voorwaarde die er aan het lidmaatschap gesteld werd was eenduidig: wie niet in de duivel geloofde, mocht lid worden. Aspirant-leden mochten bij Maarten op ‘audiëntie’ komen. In de daartoe aangewezen kamer kon men in afwachting van het onderhoud met de

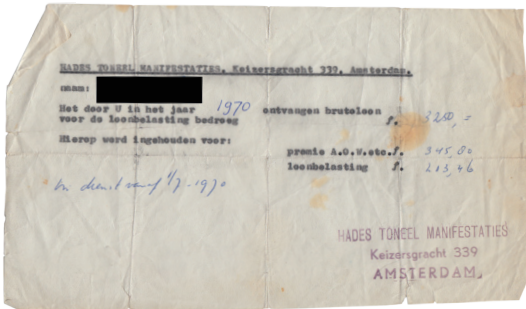

De Telegraaf, 6 oktober 1972.

DELPHER.NL

priester op een van de houten zetels met kaarsrechte rugleuning plaatsnemen. Zo ook de man die zich op een winterdag vroeg in 1972 aandeed: terwijl hij zat te wachten, keek hij geïntimideerd en nieuwsgierig om zich heen. In de verduisterde ruimte stond een doodskist in een hoek en draaide er aan het zwarte plafond een geheimzinnig hypnotisch teken, dat nog het meeste weg had van de draaiende spiraal uit Hitchcocks klassieker *Vertigo*.

Wat de man niet wist, was dat de financiële middelen van de Kerk van Satan nogal schaars waren en dat het teken bestond uit een oude langspeelplaat, die al draaiende op een pick-up was beschilderd door een penseel gedoopt in zilververf naar het middelpunt toe te bewegen. Vervolgens was de elpee vastgeplakt op de draaitafel en het geheel ondersteboven aan het plafond bevestigd. Om de monumentale plafonds in het gehuurde pand zwart te kunnen maken had Maarten er met zwart vilt beklede verlaagde plafonds in laten aanbrengen. Tijdens het bezoek van het aspirant-lid was het pick-upmotortje begonnen te vonken; binnen de kortste keren smeulde het vilt en verspreidde zich een verstikkende rooklucht

Overzicht brutoloon en loonbelasting van een bij Hades Toneel Manifestaties werkzame acteur, 1971. Zijn naam is op verzoek onleesbaar gemaakt.
PRIVÉCOLLECTIE

door het pand. Een van de aanwezigen werd de walm gewaar, schreeuwde: ‘Brand!’ en spoedde zich naar het kamertje, waar de man nog steeds braaf zat te wachten terwijl boven hem het plafond bijna in lichterlaaie stond. Hij was in de veronderstelling dat het erbij hoorde: dat er in het huis van de duivel helse vuurtongen woedden, was toch niet zo raar?

Nieuwsgierigen, die bijna zonder uitzondering afkwamen op de geruchten dat zich in de Kerk orgiën zouden afspelen, werden onherroepelijk geweerd. Serieuze kandidaten konden, nadat hun ogen waren gewend aan de met zwart behang beklede muren, de zwarte gordijnen, de zwarte vloerkleden, de zwarte zetels, het ‘voortritueel’ ondergaan in de bar op de begane grond. Aansluitend verzamelde het gezelschap zich in de kapel, waar een zware wieroeklucht hing en net als overal de kleur zwart overheerste, maar het plafond bloedrood was geschilderd. Priester Lamers droeg een donkerrode mantel, de kerkleden gingen gekleed in de voorgeschreven zwarte pijen. De twee assistent-priesteressen hadden sexy tunica’s aan die de ruimte tussen de borsten bloot lieten. De Baphomet boven het stenen altaar aan de westelijke muur wierp zijn volgelingen een gramstorige blik toe.

Langs een van de wanden was een extra brede doodskist geplaatst, die als functioneel attribuut bij de diensten onmisbaar was. Tijdens bepaalde rituelen namen immers een naakte man en vrouw plaats in de kist, waarna hulpvaardige handen het deksel sloten, orgelklanken de kapel vulden en ieder zich uitputte in aanroepingen en prijzingen van

Bisschop Maarten Lamers.

BISSCHOP MAARTEN LAMERS:

'Mis van Satan niet alleen orgie'

Gehuld in zwarte pijen, die bij de tronsen de ruïne tussen de borsten en een deel van de buik triltelen.

(Van onze correspondent in Amsterdam)

Het naakte lichaam van een jonge vrouw, een meisje, dient tot altaar. Symbool van vruchtbaarheid, van passiviteit, van onwetendheid. En boven het teken van Baphomet. De wanden van de kapel zijn zwart, deels behangen met gordijnen. Sotans-priester Maarten Lamers droopt een donkerrood gekleurde mostel. De overige aanwezigen zijn gekleed in zwarte pijen die bij de vrouwelijke leden de ruimte tussen de borsten en een deel van de buik bloot laten. Ze bevinden zich in de Kerk van Satan. Het adres, Keizersgracht 339 in Amsterdam. De eerste sotanskerk in Europa.

Allemaal leden van de kerk hebben toegang. En slechts een zeer beperkt aantal niet-leden. Andere nieuwsgierigen — die uit zijn op orgien die ze hier (tronsen niet zonden aantreffen) — worden geweerd. De selectie geschiedt via een tikje in de zwarte voendert. Het licht in de gezg erachter is uiterst spaarszaam: een zwakke lamp met een verkleurde glazen plaat erover. In een ontvangsta-mergie links brandt een rode lamp en staat een brandende rode kaar. Verder is alles zwart, diep-waard en duister.

'Priester' Lamers — of beter mis-schen: bisschop, om een duidelijker aanduiding te geven van de hoogte waarop Maarten Lamers zich in de kerkgemeenschap van Satan bevindt — staat zijn bezoekers te woord in een donkere spreekkamer. Zwarte gordijn-nen langs de wanden, zwarte zetels, zwarte vloerbedekking. Twee kansen. Langs een van de wanden een lijkst,

functioneel attribuut bij diverse dien-sten, symbool van de dood. Vanuit een aangeroerd vertrek — ook zwart, iets minder duister door rode lichtbak-ken — klinken gezang en aanroepin-gen en prijsingen van de satan.

'Twee miljoen leden heeft de Kerk van Satan in Europa,' vertelt Maarten Lamers. In Amsterdam is de kerk nu bovengronds gekomen. 'Maar ze heeft altijd al bestaan — zij het onder-gronds, daartoe gedwongen door in-stellingen als de Inquisitie. Per slot van rekening was ik vijftig jaar gele-den om een lidmaatschap van de sa-tangemeenschap nog op de brandstap-el zijn gezet. De christelijke religies zijn wat dat betreft, bijzonder intole-rant.'

Maarten: 'Als ik doodga zal mijn ik' verdwijnen maar zal de energie die in mij is, blijven bestaan' (een komisch voorbeeld) — want be-voen zijn kerk. Daar is hij weer ge-voen Maarten Lamers, toneelspeler

van beroep. Hij was de man die de kerk voerde over de naam-missal Oh, Calcutta. De show loop niet best. Anderen hebben de artistieke leiding overgenomen. 'Een ualgrijke verton-ning is het nu,' zegt Lamers. 'Ik wou er een licht, bepaald niet porno-gra-fisch stuk van maken. Nu doen we het heel anders.' Naar Lamers idee was lichtelijk pornografisch.

'Is hij dan vies van porno-gra-fie? Ah, wat heet porno-gra-fie? Leidraad in Maarten leven is eerlijkheid. En wat er nu met Oh, Calcutta gebeurt, vindt hij niet eerlijk.

Eerlijkheid is het alles-beheersende gebod in de Kerk van Satan. Het is geen leer die vastlegt wat goed is of slecht. Ieder heeft zijn eigen verant-worpeelbaarheid. Wanneer iemand op-recht meent dat wat hij doet, goed is, dan wordt dat in de leer van de kerk van satan ook als goed erkend, ook al zou het overal elders slecht worden genoemd. Dat kan tot het uiterste gaan.

Bismenkort komt de 'bijbel' van de satangemeenschap uit. Daar moet het meeste ontrent deze duivelkerk uit te leren zijn. In ieder geval, aldus Lamers, is de Kerk van Satan veel ouder dan de christelijke religies. 'In vroeger tijden hebben de mensen zich veel beter gerealiseerd dat zij met zichzelf werden geconfronteerd, dat er kunnische krachten zijn waar je mee te maken, mee te leven hebt. Goden

zijn niet anders dan symbolen voor al die kunnische krachten.'

De christelijke kerken zijn dat alle-maal gaan verderekeramen en gin-gen veel van die symbolen dafvebr-nen. Maar satan is een veel oudere god dan Jehova. En is de wijzter-kwaat van oorsprong eigenlijk niet een fallus-symbool? En waarom moet onze 'zwarte mis' een hoopding van de rooms-katolieke mis worden ge-noemd? Het zou juist omgekeerd mee-ten zijn, want de 'zwarte mis' was er veel eerder.'

De kerk van satan staat hot van het occulte. De sfer is het paad aan de Keizersgracht — waar op de begane grond alle rames zijn gebloederd. De geur van wierook hangt en overal de anuulet van Baphomet omringt, oost met venijnige blik — is er helemaal naar. Alles zwart. 'Symbool van de duisternis, van het niet weten, of mis-schien juist van het wel weten maar niet kunnen verklaren. Is de occulte geest verensom niet al veel verder dan de andere wetens-happen? In het occulte weten we dat er dingen, krach-ten, zijn die we echter niet kunnen verklaren. Die dus duister zijn.' Worden in deze sfeer bij een buitenstaander niet redachten aan Rosemary's Baby gewekt. . .

In San Francisco reist de hope-priester (een soort zwarte paus van de Kerk van Satan, Anton Sander Lavey heet hij). Na Lang wikk en er

wegen kwam hij zes jaar geleden met zijn groep aanhangers van satan in de openbaarheid. Maarten Lamers is bij hem op bezoek geweest, is daar he-le-maal in de gebouwen van de zwarte ritzen ingewijd en benoemd tot leider van satan kerk in Europa.

Wie hij wil worden, moet een klein examen doen. Hij kan vervolgens na betaling van honderd gulden worden toegelaten tot de laagste, de rode graad. Wie het iets verder brengt — in de Vereide Staten was wijlen Jane Mansfield er zo een — kan tot de tweede, de witte graad worden toegelaten. Voor verrijzen is de hoogste, de zwarte graad open. Maarten Lamers zelf — eigenaar van een zeer wijzig-vend sex-theaterje en niet van plan eigen geld op de kerk toe te leggen — heeft het inmiddels tot die hoogste graad gebracht.

Wen, degen die met onerlijke motieven bijikt te zijn lidangegrongen in de duivelgemeenschap. Hij komt bij de duist te biecht. Hij zal worden verdoed, vervloekt. Dien zullen de kunnische krachten treffen. Voor hem is er geen plaats in die sinistere kapel als een jonge vrouw zich meder legt in de lijkst, als zich op het naakte, tot altaar dienende meisje de stitelen voltrekken.

'Een zwarte mis is niet gelijk aan een orgie,' zegt Maarten Lamers. Niemand dan de leden alleen moeten er bij zijn.

Satan, waarna het paar op symbolische wijze de dood overwon door een paar minuten later weer uit de kist te verrijzen.

'In Amsterdam is de kerk nu bovengronds gekomen, maar ze heeft altijd al bestaan — zij het ondergronds, daartoe gedwongen door instellingen als de inquisitie. Per slot van rekening zou je vijftig jaar geleden om een lidmaatschap van de Satangemeenschap nog op de brandstapel zijn gezet. De christelijke religies zijn wat dat betreft bijzonder intolerant.' Met zijn charismatische, ietwat plechtstatige voorkomendheid, sonore stem en ascetische gestalte was Maarten Lamers — voorheen acteur, zanger van cabaretliedjes en regisseur van erotisch variété — de

Nieuwsblad van het Noorden, 24 december 1971. DELPHER.NL

Duivelskerk

IN de sex-shops en zo zit de laatste tijd meer de klad dan klinkende munt en hoe dat komt zal ooit nog wel eens door een promovendus worden onthuld. Ene Maarten Lamers, eigenaar van een sextheatertje in de Amsterdamse rosse buurt, probeerde het nog met de produktie van de bioscopmusical *Oh Calcutta*. Maar als de gezaghebbende heer Henk van der M. in het ochtendblad *De T.* spreekt van een mislukking dan kun je wel inpakken.

Maarten Lamers, door Henk van der M. gedoodverfd als een amateur, deed dat ook en week uit naar de Verenigde Staten. Enige tijd later keerde de sexkoning terug, gewijd als bisschop van de *Duivelskerk*. Uit San Francisco had hij de opdracht gekregen hier een filiaal van Satan te vestigen en de leer en sfeer, zoals die zo treffend is geschilderd in het boek en de film *Rosemary's Baby*, via *De Zwarte Bijbel* te verspreiden.

Als Amerika de Jezus Revolutie exporteert kan een tegenstroom immers niet uitblijven. Maarten Lamers moet met zijn *Duivelskerk*, aan de Keizergracht no 339, natuurlijk wel wat verdienen. Wie zich eigenlijk altijd al een Kind van Beëlzebub had gevoeld of gewoon uit nieuwsgierigheid aan het zwartgeschilderde pand aanbelt krijgt de meester niet zo maar te spreken.

Een dienaar voert de bezoeker na lang wachten door het duister naar een vertrekje, waar wordt meege-deeld dat de meester voor elk consult een bedrag van 100 gulden van node heeft. Je moet dan natuurlijk wel in Satan geloven.

Nu, wat ons betreft kon Bisschop Maarten naar de hel lopen, of liever: naar andere sferen. Als een bisschop net als een voetballer geld vraagt voor een interview dan kan de duivelse religie niets meer zijn dan een kwestie van de portemonnee. Satan lijkt vooralsnog voorbehouden aan een elite, terwijl gewone lieden, die misschien ook weleens wat anders willen, zich moeten houden bij de reeds bestaande opium van het volk. Je kunt beter een bioscoopkaartje kopen voor de film *The Devils*.

De Volkskrant, 16 december 1971.

DELPHER.NL

bij uitstek geschikte representant van een satanisch genootschap. Antons priester had zich de satanische materie in korte tijd eigen gemaakt. De tone of voice beheerste hij al veel langer.

In vroeger tijden hebben de mensen zich veel beter gerealiseerd dat zij met zichzelf werden geconfronteerd, dat er kosmische krachten zijn waar je mee te maken, mee te leven hebt. Goden zijn niet anders dan symbolen voor al die kosmische krachten. De christelijke kerken zijn dat allemaal gaan verdonkeremen en gingen veel van die symbolen duivels noemen. Maar Satan is een veel oudere god dan Jehova. En is de wijwaterkwast van oorsprong eigenlijk niet een fallussymbool? En waarom moet onze 'zwarte mis' een blasfemie van de rooms-katholieke mis worden genoemd. Het zou juist omgekeerd moeten zijn, want de 'zwarte mis' was er veel eerder.

Dat de Kerk van Satan belang hechtte aan eerlijkheid, kon Maarten niet genoeg benadrukken. Kijk, zei hij, 'eerlijkheid is het alles-beheersende gebod in de Kerk van Satan. Het is geen leer die vastlegt wat goed is of slecht. Ieder heeft zijn eigen verantwoordelijkheid. Wanneer iemand oprecht meent dat wat hij doet, goed is, dan wordt dat in de Kerk van Satan ook als goed erkend, ook al zou het overal elders slecht worden genoemd. Dat kan tot het uiterste gaan.'

Met types als Charles Manson wilde de Kerk van Satan beslist niet worden vergeleken. 'Het heeft niets met elkaar uitstaande,' aldus Maarten. 'Het zal bij ons ook nooit zover komen, want in principe doden wij niet, zelfs geen dieren. Maar als iemand het in eerlijke overtuiging wel zou doen, dan veroordelen wij dat niet. Ach, doen we in kleine dingen niet dagelijks iets...?'

Maar was het dan zo vreemd dat Satan als het symbool van het ultieme kwaad werd gezien? Nee, gaf Maarten toe, voor de christelijke religies was Satan misschien inderdaad het symbool van de slechte, de duivel. 'Maar dan de duivel die ingaat tegen de beknotting van de mensen en hun vrijheid, tegen de oneerlijkheid en tegen de frustraties die door de kerkelijke oneerlijkheid de mensen worden bezorgd. Het kwalijkste vind ik dat de leiding van bijvoorbeeld de rooms-katholieke kerk niet haar verantwoordelijkheid beseft voor de schade die zij honderden miljoenen mensen berokkent door haar leer van goed en kwaad. Door haar verstoppertje spelen, pil verbieden, mensen seksuele frustraties bezorgen,' fulmineerde de priester. En passant kondigde hij de publicatie van een satansbijbel aan in de Nederlandse taal. Dat het met de vertaling nog niet zo wilde vloten, liet Maarten uiteraard in het midden.

Om de satanische boodschap beter uit te dragen meende de Kerk van Satan dat er dan ook spoedig behoefte zou ontstaan aan nieuwe depen-

dances, in Engeland bijvoorbeeld, en Duitsland, Zweden of Frankrijk, maar allereerst een tweede grotto in Amsterdam, want de eerste aan de Keizersgracht was eigenlijk al te klein voor de vijftig mensen die zich hadden aangesloten en van wie de meesten de – laagste – rode graad was toegekend, sommigen de witte. De zwarte graad was voorbehouden aan het hoogste gezag, de priester zelf, die zich graag voorstelde als ‘hogepriester’.

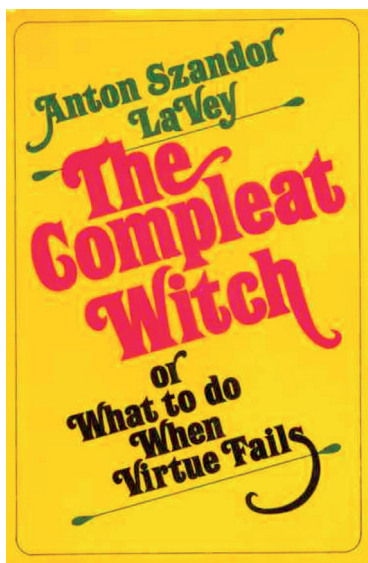
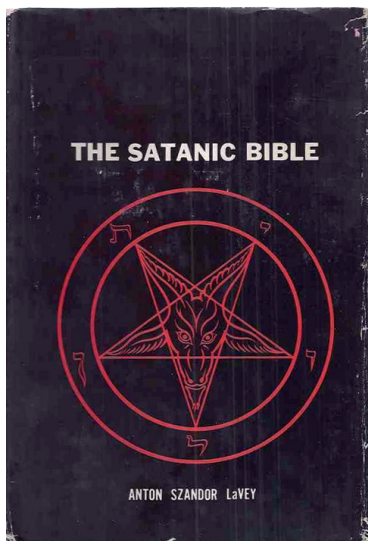
Eén verslaggever waagde te schrijven: ‘Hij woont boven zijn kerk. Daar is hij weer gewoon Maarten Lamers, toneelspeler van beroep.’ Of de man ten prooi is gevallen aan een vervloekingsritueel — daarover zwijgen de annalen.

Of ze nu als groupies of dienaressen van Priapus bestempeld worden, aantrekkelijke vrouwen zijn een constante in Maarten Lamers’ leven. Sedert zijn eerste toenaderingen als dertienjarige tot de jongedames op Majorca leek hij een welhaast magische aantrekkingskracht uit te oefenen op jonge vrouwen. Vielen ze op zijn natuurlijke zelfverzekerdheid? Raakten ze betoverd door zijn charmes? Zijn humor? Zijn drang om al zijn fantasieën te verwezenlijken? Of was het zijn welhaast ascetische uitstraling?

Feit is dat jonge vrouwen zich bij de twee Sex Theaters bijna dagelijks aanmeldden om op het podium uit de kleren te mogen. Ook bij de Kerk van Satan was er geen gebrek aan bereidwillige meisjes. De eersten die de Keizersgracht 339 frequenteerden, waren Barbara – de dochter van een Nederlandse ambassadeur – en Shira, twee jongedames van

Het (tweede) Sex Theater, Oudezijds Achterburgwal 54, circa 1972.
PRIVÉCOLLECTIE

een jaar of zeventien. Net als andere meisjes, van wie sommigen afkomstig waren uit Maartens theaters van de Voorburg- en Achterburgwal, waren zij komen aanwaaien met de vraag: ‘Mag ik altaar zijn?’ De priester was de beroerdste niet en liet de minderjarigen hun fantasieën uitleven. Niet veel later had hij – het wekt nauwelijks verbazing – een kortstondige affaire met Barbara.

Het is overigens een gegeven dat veel vrouwen (en mannen) die voor dit boek benaderd werden, een veelzeggend stilzwijgen betrachtten, of helemaal niet reageerden op mijn verzoeken om hun ervaringen in de Kerk van Satan te delen; sommigen gaven weliswaar een teken van leven maar wensten geen informatie over deze tijd in hun wilde jonge jaren te verstrekken — omdat ze in hun huidige maatschappelijke en professionele positie niet vanwege dit verleden gecompromitteerd willen raken, misschien wel omdat ze bang zijn voor ongewenst bezoek van de belastingdienst (er werd tenslotte heel wat zwart geld verdiend), of omdat ze ook destijds al hun Kerk van Satan-lidmaatschap voor hun omgeving verborgen hielden, of zonder opgaaf van redenen. De weinigen die wel instemden met een vraaggesprek – en al dan niet gebruikmaakten van het aanbod anoniem te blijven – verdienen lof voor hun durf en openhartigheid.

Barbara en Shira zullen vermoedelijk heel wat giechelige momenten hebben beleefd toen ze in hun vrije tijd (tijdens spijbeluurtjes van school?) Anton LaVey's in 1971 verschenen boekwerkje *The Compleat Witch, or What to do When Virtue Fails*, dat later werd hernoemd naar *The Satanic Witch*, erop nasloegen en de geslachtsdrift stimulerende drankjes waarvan de bereidingswijze erin stond beschreven, samen met Maarten gingen klaarmaken. Binnen de kortste keren stond er een aardig voorraadjie flessen met ‘liefdesdrankjes’.

‘As previously stated,’ stond in *The Compleat Witch* te lezen, ‘the function of a so-called love potion is only that of an aphrodisiac. Each day I receive several letters from persons who think that a good love potion will solve all of their romantic problems. At best, all a love potion can accomplish is sexual stimulation.’ Dat was voor de zeventienjarige meisjes genoeg aanmoediging. Wat LaVey er als wijze raad aan toevoegde – ‘Any lasting love which develops will not be induced by the potion but by the person’ – sloegen ze in de wind. Wel hadden ze met grote interesse de recepten gelezen die hun liefdesdorst zouden laven:

Priapussirop

½ ons lavendelbloemetjes; 25 blauwe bosbessen; ⅓ ons anijszaad; ⅓ ons wilde waspeen; ½ ons saffraanbloemetjes; 50 gedroogde dadels; 4 eidooiers; ½ liter puur bronwater. Verhit 25 min. in een goed afgesloten aardewerken vaatje. Haal van het vuur af, filter het door een servet en als de

vloeistof lauwwarm is geworden, 2 ons honing toevoegen. Laat 24 uur wellen en schud 3 of 4 keer, zeef de inhoud. Dien hem in de loop van de avond 2 of 3 theelepels van de drank toe.

Pousse l'Amour (Liefdeslikeur)

Bereid in een wijnglas: ¼ glas Maraschino; voeg 1 eidooier toe; ¼ glas madeira en chocoladelikeur; ¼ wijnglas brandewijn. Serveer zonder te mixen, laat de eidooier intact.

Gentiaanwijn

Rasp 1 ons gentiaanwortel en laat 24 uur wellen in 1 ¼ liter brandewijn; voeg een scheutje rode tafelwijn toe, verzegel het vaatje en laat het 8 dagen in de zon staan, daarna goed filteren.

Liefdeswijn

Neem ½ deel witte tafelwijn en vermeng de volgende substanties: 2 vanillestokjes, 1 ons pijpkaneeel, 1 ons ginseng en 1 ons rabarber. Laat 2 weken wellen, dagelijks omroeren, dan filteren en serveren.

Afrodisiacale hipocras

1 ons geplette pijpkaneeel, 1 ons gember, ½ ons kruidnagels, 1 kilogram witte kristalsuiker en ¾ liter rode tafelwijn. Laat deze ingrediënten 5 dagen wellen, zeef de brij door een schone doek en giet de wijn er door een trechter overheen. Schenk 1 deciliter van het mengsel in de hoeveelheid wijn die men op een avond tot zich neemt.

Abessijnse liefdeslikeur

Vul een glas met: 2 suikerklontjes, 4 drupjes Blue Curaçao, 1 wijnglas rode port. Vul het glas aan met water en verwarm tot het bijna het kookpunt bereikt. Serveer met een schijfje citroen doorstoken met 4 kruidnagels en een snufje geraspte nootmuskaat.

Satanselixer

Neem ½ fles wodka, schenk in een kan en vermeng met het volgende: 2 ons oploskoffie gezet met ¼ liter kokend water, 1 vanillestokje, ½ ons alruinwortel, 1 klein blikje sesamzaad en ½ kilo kristalsuiker. Laat deze ingrediënten een maand wellen, dagelijks omroeren, maar dan meteen de kan weer afsluiten. Filteren en serveren.

Zonder acht te slaan op de waarschuwing dat 'Whatever you do, don't make the mistake of thinking that a love potion will work when everything else has failed. If you expect to find a magical elixir that will enable you to have whoever you want without lifting your little finger to

BRANDY

VANILLA

CORDONAL

165.

Pousse l'Amour.

This delightful French drink is described in the above engraving. To mix it fill a small wine-glass half full of maraschino, then put in the pure yolk of an egg, surround the yolk with vanilla cordial, and dash the top with Cognac brandy.

MARASCHINO

Recept voor pousse l'amour uit Jerry Thomas' *How to Mix Drinks, or The Bon-Vivant's Companion* (1862).

GOOGLE BOOKS

help, forget it! [...] When employing any type of aphrodisiac, many factors must be considered, chiefly side-effects and personality variants, openden de meisjes de flessen, dronken er gulzig uit en wachtten tot middernacht op de komst van Maarten Lamers en Herman Dijkmeester, die terugkwamen van een avondje stappen. Ze werden gelijk bij binnenkomst besprongen door de seksheksen en het feestje duurde ongetwijfeld nog tot diep in de nacht.

Over één aspect van de Kerk van Satan – en dat geldt evenzeer voor haar Amerikaanse evenknie – zijn de eigen geschriften opvallend terughoudend, of liever: er wordt zo stelselmatig over gezwegen dat men lijkt te willen zeggen dat er gewag van maken de vanzelfsprekendheid ervan verstoort: humor. In het navolgende zal keer op keer duidelijk worden dat de lach een niet te onderschatten rol speelde in de dagelijkse gang van zaken binnen de Kerk van Satan. Waar niet-ingewijden wellicht een diabolische schaterlach zouden verwachten, werd in de Kerk van Satan juist een subtielere vorm van humor gediend. Gelachen werd er volop, misschien als de duivel tegen de dageraad, maar toch.

Een van de vele verhalen met een komische noot betreft het politiebezoek in die prille jaren. Overal waar het de autoriteiten betreft, komt overigens een tweede belangrijk leidmotief van de Kerk van Satan om de hoek kijken: het provocatieve aspect.

Een van de eerste politieagenten die poolshoogte kwamen nemen, werd onderworpen aan hetzelfde ritueel als alle andere bezoekers: door een van de meisjes in huis werd hij binnengelaten, op voorwaarde dat hij zijn schoenen zou uittrekken. ‘U bevindt zich hier op gewijde grond,’ werd er dan gezegd. Ongezien glipte Herman Dijkmeester vlug voor de agent de wachtkamer binnen. Nadat de agent daar een tijdje op kousen-

voeten had zitten wachten, ging plotseling het opzettelijk piepende deksel van de doodskist open. Gekleed in een zwart gewaad kwam Dijkmeester langzaam overeind, de armen gekruist voor zijn borst. Volgens de overlevering kreeg de arme agent zowat een hartverzakking. Hij greep zijn schoenen en rende er in blinde paniek vandoor. Maarten en trawanten hingen een verdieping hoger snikkend van het lachen uit het raam en zagen de arme brigadier ijlings de gracht af rennen. Maar de pret was van korte duur: niet lang daarna vond de eerste nachtelijke politie-inval plaats.

Tot die tijd vonden er twee à drie keer per week zwarte missen plaats, al naargelang de behoefte of belangstelling, meestal nadat de deelnemers in de nachtbar Bacchus, Dionysos, Silenus, Methe en elke wille-

Korte werkgeversverklaring van een bij Hades Toneelmanifestaties werkzame acteur, 1973. Zijn naam en het adres van het administratiekantoor zijn op verzoek onleesbaar gemaakt.

PRIVÉCOLLECTIE

Gehuld in zwarte pijen, die bij de vrouwen de ruimte tussen de borsten en een deel van de buik vrijlaten.

keurige god van drank, wijn en dronkenschap hadden vereerd. Tijdens die nachtelijke ritenschalde het gezamenlijk gedeclameerde 'Heil Satan!' door het pand. Nanny, die het tot boven kon horen, raakte eraan gewend maar buurman Jan Wegter zei er herhaaldelijk wat van, waarna Maarten beterschap beloofde.

Echte satanisten waren de Kerkleden natuurlijk niet. Maarten bekrachtigde dat altijd met de uitspraak: 'Ik geloof niet in God, dus geloof ik ook niet in de duivel.' Maar natuurlijk meldden zich ook mensen die bloedserius met het satanisme bezig waren, die zich afvroegen 'of de duivel een staart had'. Tot die mensen behoorde een nerveus, stotterend mannetje dat om halfnegen 's ochtends opbelde. Maarten, die niet erg matineus was en zich afvroeg wie er in satansnaam zijn geheime nummer had weten te vinden, nam korzelig de hoorn van de haak.

'Ja, hallo?'

'S-spreek ik met de Kerk v-van Satan?'

'Daar spreekt u mee.'

'I-ik moet u s-spreken, h-het is h-heel dringend!'

'Ja, maar wat bedoelt u, waar gaat het over?'

'I-ik heb uw h-hulp nodig!'

'Wat wilt u dan dat ik voor u doe?'

'N-nou, ik zit e-enorm in de pro-problemen. Ik heb fi-financiële n-nood!'

'Maar wat wilt u dan met mij?'

'Ja, z-ziet u, ik w-wil mijn z-ziel verkopen! Hoev-veel levert d-dat nou op?'

Nieuwsblad van het Noorden,
24 december 1971.
DELPHER.NL

‘Nou meneer, zielen liggen niet zo goed in de markt tegenwoordig. U kunt misschien beter naar het Vaticaan gaan, die willen geloof ik nog wel zielen aannemen, maar wij hebben er te veel op dit moment.’

Dit soort verhalen doet de ronde over de Kerk van Satan in haar aanvangsjaar, en of ze nou waar gebeurd zijn of niet is van geen doorslaggevend belang. Wat wel op waarheid berust is dat in de zomer van 1971 onder in de kelder van het pand een klein restaurantje werd geopend: het Slap Steak House, een budgetbistro waar regelmatig musici op-

traden. Het restaurantje werd bestierd door Fons Schmeddes, die de kelder van Maarten huurde. De schoonmaker die Maarten in dienst had, Appie van der Plas, was getrouwd met de zus van Fons Schmeddes. Appie wilde koster worden bij de Kerk van Satan. Dat kwam goed uit, want hij kon goed timmeren en zo werden veel klusjes voor niks gedaan. Appie liep in de kerk rond in een doodgraverskostuum. Een van zijn favoriete kunstjes was dat hij zichzelf met een speld prikte: ‘Kijk! Ik voel niks!’ om aan te tonen dat hij een goede satanist was. Appie kon van alles: timmeren, metselen, maar volgens sommigen was hij een ‘nitwit’, een ‘absolute gek’. De deuren van de Kerk stonden open voor vogels van divers pluimage. Als ze maar niet in de duivel geloofden.

De vaste klik die zich rond Maarten verzamelde, bestond uit een klein aantal – voornamelijk – mannen, die de Kerk van Satan in de eerste plaats zagen als

een welkome gelegenheid om ’s nachts tot in de kleine uurtjes door te zakken. Nachtcafés waren er niet of nauwelijks – enkele zaken op het Rembrandtplein en Thorbeckeplein daargelaten –, de enige alternatieven waren prijzige nachtclubs of besloten sociëteiten. Onder die laatste noemer kon de Kerk van Satan in die jaren ook geschaard worden. Maarten Lamers, Herman Dijckmeester, Sex Theater-acteurs Bertus en Gilles, Kerk van Satan-koster annex klusjesman Appie van der Plas, Ramses Shaffy, andere vertrouwelingen (‘het hele toneelwezen van Amsterdam’, aldus een gewezen insider) en een enkeling die zich als ‘lid’ had aangemeld, maakten veelvuldig gebruik van de nachtbar in het pand. Ramses speelde bovendien graag op het orgel dat Maarten aan *Oh! Calcutta!* had overgehouden. Als alle reguliere kroegen al lang gesloten waren, bleef de drank op de Keizersgracht rijkelijk vloeien tot ver na middernacht, uiteraard zonder de vereiste vergunning: het was immers een kerk! In alle kerken werd wijn geschonken; die hadden toch ook geen drankvergunning nodig?

De kelners en taxichauffeurs op de horecapleinen wisten al snel waar

Biefstuk met slapstick

Het interieur van het Slapsteakhouse.

Artikel over het Slap Steak House,
Het Parool, 17 augustus 1971.

DELPHER.NL

ze hun klanten na sluitingstijd van de cafés naartoe konden sturen. Nachtbrakers betaalden f 7,50 voor een voorlopig lidmaatschap en de deur van nummer 339 zwaaide open. Consumpties bedroegen tussen f 1,50 en f 7,50. Na een drinkgelag bestond de mogelijkheid om tegen extra betaling een zwarte mis mee te maken, waarna de nachtbar nog tot in de vroege ochtend goede zaken deed. Dat moest een keer in de gaten lopen.

Het kan de gemeente Amsterdam nauwelijks aangerekend worden dat de dienstdoende ambtenaren aldaar niet geloofden dat de leden van die satanskerk niet in Satan geloofden. Waren ze soms van de duivel bezeten? Hoe dan ook werd er door het eerste openbare feest van de Kerk van Satan een vette streep gezet. 'De gemeente Amsterdam heeft de paus van de Duivelskerk, Maarten Lamers, verboden in de nacht van Koninginnedag een Satansmis te houden in het openluchttheater in het Amsterdamse Bosplan,' schreef *De Telegraaf* eind april 1972, toen het satanisch Nieuwjaar naderde. Maarten reageerde op spijtige toon: 'Wij waren van plan een echte Walpurgisnacht te houden. We wilden een mis houden met altaren, die gedragen zouden worden door knielende naakte meisjes en we wilden offers brengen. [...] Het zou een Satansmis zijn zoals die overal in de wereld in Satanskerken gehouden worden. We hadden toestemming van Publieke Werken van Amsterdam, maar toen we later om een schriftelijke bevestiging vroegen en men ons briefpapier met Satanskerk zag, heeft men ons dit verboden.'

In of vlak na die tijd was de bar beneden al dicht. Boven hield Gerard Kreuger, die de bar op de verdieping overnam nadat Maarten zijn Kerkactiviteiten had beëindigd en tijdelijk elders woonde, 'zijn' bar nog open. Eigenlijk was de *heyday* van de Kerk op de Keizersgracht nog voor de zomer van 1972 reeds voorbij, al lagen er nog een korte opleving en de nodige ophef in het verschiep. Eerst raakte Maarten verzeild in een liefdesavontuur dat resulteerde in zijn kortste huwelijk ooit. De twee jaar jongere Coco kende hij nog uit de *Oh! Calcutta!*-tijd, toen ze samenwoonde met Thijs van Leer. Zij was showdanseres en onder meer werkzaam voor het ballet van de Sleswijk Revue. Maarten en Thijs waren bevriend en dus maakte Maarten geen avances naar Thijs' blonde vriendin. Dat veranderde toen hun relatie eindigde, nog voor de mislukte Walpurgisnachtviering. In café De Favoriet kwam de satanspriester Coco tegen, ze raakten aan de praat en belandden in bed. Binnen een week trok Maarten bij haar in en een maand later traden ze in het huwelijk, dat met honderdtwintig gasten werd gevierd in de tuin van een restaurant op standing in 't Gooi, waar het gezelschap per boot naartoe werd gevaren. Blijkbaar was de rekening zo gepeperd, dat die pas een jaar later door Maarten werd voldaan. Tijdens het feest voltrok

KERK VAN SATAN HEEFT VEEL Burcht van stokoud geloof of nepperige sextent?

zich een minidrama toen Barbara, die Maartens keuze voor Coco niet kon verkroppen, bij de eerste de beste vaderfiguur ging uithuilen en snikte: 'Ik had daar moeten staan...' Wat Barbara niet wist, was dat ze haar hartepijn blootgaf aan de vader van de bruid.

De kersverse mevrouw Lamers (het is maar zeer de vraag of ze zich zo liet noemen) moest niks hebben van Maartens Kerk en ze zal met opluchting een werkbetrekking bij een Spaanse revue in Barcelona hebben geaccepteerd, ver weg van de theatraal-occulte hobby van haar echtgenoot. De choreografe van die revue was Dorothea 'Miss Doris' Haug, die sinds 1957 als 'maitresse de ballet' verbonden was aan de Moulin Rouge in Parijs. Maarten reisde Coco voor enkele weken achterna maar kwam er al gauw achter dat zijn vrouw het met de huwelijkstrouw niet zo nauw nam: een van de dansers in de revue had haar speciale aandacht. Dit weerhield Maarten niet om de vertaling te voltooien van een musical die hij in Nederland op de planken hoopte te brengen: de van oorsprong Amerikaanse *You're a Good Man, Charlie Brown*, die was gebaseerd op de stripserie *Peanuts* van Charles M. Schulz en in 1971 na vier jaar off-Broadway te hebben gedraaid het grote succes tegemoet ging, zou in de vernederlandste versie een co-productie worden van Maarten met Ton Schippers, die als technicus goede diensten had bewezen bij *Oh! Calcutta!* (Eind jaren tachtig zou hij directeur van muziektheatergezelschap Orkater worden.) Maarten had de rechten voor *You're a Good Man, Charlie Brown* al verworven en ook de cast was gedeeltelijk bekend – Donald Jones zou de rol van Snoopy vertolken, Jaap Stobbe die van Linus –, maar hij kreeg de financiering niet rond. De bruiloft drukte in financieel opzicht zwaar op zijn

LAST VAN DE POLITIE

schoulers, en het feit dat manager Willem Penninx in het Sex Theater volgens Maarten 'de boel zat te bestelen' hielp ook niet echt mee.

Toen Coco's escapades na haar terugkeer in Nederland een vervolg vonden, bloedde het huwelijk snel dood. Al met al had het een maandje of twee, drie geduurd. Na de scheiding, ergens in de nazomer, bemoeide Maarten zich steeds minder met de Kerk van Satan. Omdat Gerard Kreuger intussen zijn verdieping had overgenomen, bleef Maarten zolang in de woning van Coco, die op haar beurt de eerstkomende tijd bij een vriendin ging wonen.

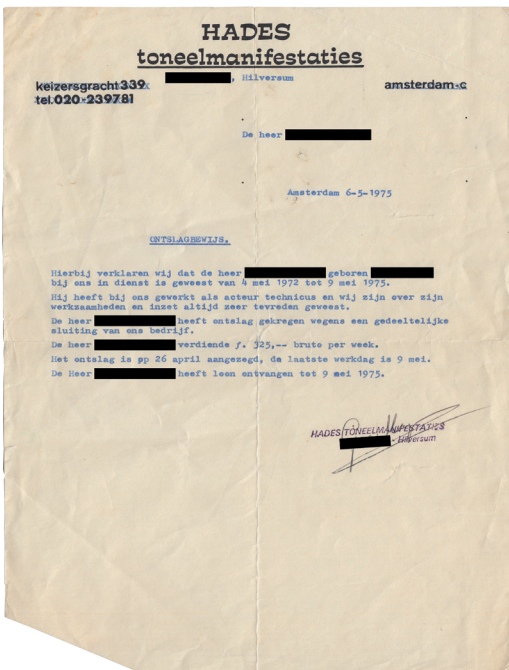
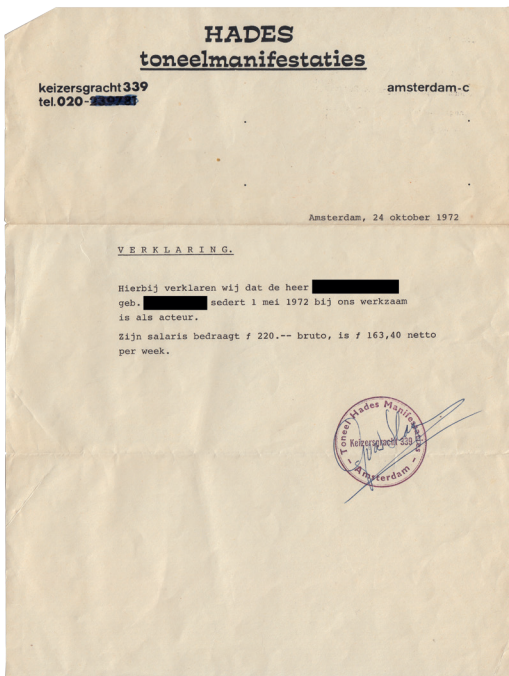
Niet lang daarna verscheen in *De Telegraaf* van 25 september een kort bericht met de kop 'Satanswerk':

In de Kerk van Satan [...], waar de politie al enige malen dranken en speelautomaten in beslag heeft genomen, is een jonge vrouw ernstig mishandeld. Het slachtoffer was door 'leden van het genootschap' in cafés rijkelijk getraceerd op alcoholhoudende drankjes. Toen zij moeilijk op haar benen kon staan werd zij in het pand aan de Keizersgracht in een lijkstik gelegd en ontkleed. De 'gelovigen' drukten toen brandende peuken op het onderlichaam van de jonge vrouw uit.

Twee weken later stond er een uitgebreid artikel in dezelfde krant met paginabreed de tekst 'Kerk van Satan heeft veel last van de politie', gevolgd door de sarcastische vraag: 'Burcht van stokoud geloof of neppe-rixe sextent?' Het is qua omvang een van de grootste artikelen die er aan de Kerk in deze fase zijn gewijd, maar het luidde meteen ook de zwanenzang in van het onder vuur liggende genootschap, dat weldra in een sluimertoestand zou geraken die tot 1975 voortduurde.

De grootste kritiek van de buitenwacht betrof de mishandeling van het jonge meisje uit de provincie. Zij had zich op het politiebureau aan het Singel beklaagd dat enkele leden van de Kerk haar dronken hadden gevoerd, waarna ze haar in de kapel, 'die grenst aan de bar van de "kerk"', hadden uitgekleed, in een doodskist hadden gelegd, 'waarna enkele ontklede heren sigaretten op haar billen hadden uitgedrukt'.

Op zijn beurt stuurde Maarten een brief aan officier van Justitie mr. J.J. Abspoel en beklaagde zich over het feit 'dat de politie ons hindert in de uitoefening van onze religie en onze heilige grond met voeten besmeurt'. De politie op haar beurt zag de Kerk van Satan slechts als een clandestien café 'met ferme prijsjes', waar de genodigden 'op de erotische toer gaan in een occult-religieus sfeertje'. Exploitanten van eroti-

Arbeidsverklaring en ontslagbewijs van een bij Hades Toneelmanifestaties werkzame acteur, 1972 en 1975. Zijn naam en het adres van het administratiekantoor zijn op verzoek onleesbaar gemaakt.

PRIVÉCOLLECTIE

sche bedrijven hadden ook al hun licht opgestoken op de Keizersgracht, om de 'formule' af te kijken voor eigen doeleinden. Het feit dat de politie al tweemaal de drankvoorraad en enkele speelautomaten in beslag had genomen, vond Maarten, aldus *De Telegraaf*, een 'schande, ongrondwettelijk, een vorm van geloofsvervolging'. Hij overwoog dan ook om een speciale Geheime Vervloekingsdienst te houden, 'waarin hij enkele verre van malse Bezwingen zal uitspreken tegen de dienders van het bureau Singel en tegen officier van Justitie mr. J.J. Abspoel'.

De verslaggever orakelde verder over de 'Priesteres van Dienst' van wie werd gezegd dat zij 'in al haar luchtigheid' de kerkgangers vergastte op zwoele gebaren, en beschreef hij het interieur van de Kerk van Satan, waarbij hij gewag maakte van 'de met bokkekoppen en griezelige symbolen versierde bar', waar het 'oergezellig' was:

Een man met een roomboterhoofd hing verlekkerd tegen zijn vriendje aan die zijn zoon zou kunnen zijn, een dronken gorilla in een roze truitje snoof drank uit de neusgaten en wilde alras op de vuist met uw verslaggever. Een klein, besnord manneke met een absurd kettinkje om de hals schonk zuinige pilsjes en een muziekje klonk uit een cassetterecordertje van tachtig gulden. Op de bar stond een plastic doosje met een gleuf. 'Schatkist van Satan' stond erop, en als je een gulden in de gleuf stopte, ging er een klepje open en een eng plastic handje nam de gulden mee. Weg piek.

Gretig werden na het bezoek aan de kapel de geheime liturgische hulpmiddelen van de Kerk van Satan in het krantenartikel onthuld: 'een zwarte kaars voor het positieve en een witte kaars voor het negatieve. Twee verbrandingsschalen voor documenten en relikwieën, een zilveren kelk voor levenselixer en een zilveren kan. Nog een stel zuiveringskelken en een fallussymbool. En natuurlijk een stel stoelen en géén asbakken.' Eraan toegevoegd werd 'dat er plaatsgenomen wordt in de tweepersoons doodskist, waarin dan zéér rituele, maar wel erg hijgerige handelingen plaatsvinden'.

Het bespelen van de media ging Maarten ook nu

goed af. Hij liet optekenen dat de Kerk ‘alleen al in Nederland’ meer dan tienduizend volgelingen telde, die hun religie ondergronds belijden. Op de vraag of en waar die leden geregistreerd stonden, antwoordde Maarten met een onschuldige glimlach: ‘Helaas zijn de registers van de leden momenteel in Amerika, dus ze kunnen even niet worden ingezien.’ Daar, in Amerika, was Maarten trouwens gewijd tot ‘Exarch voor Amsterdam en de rest van Europa’, hetgeen door de zogenaamde Raad van Negen was goedgekeurd. En nee, omtrent de samenstelling van de Raad van Negen waren geen inlichtingen te krijgen. Dankzij deze Raad van Negen [Onbekende Mannen], een fraai bedenkfel van Anton LaVey, zou Maarten in de toekomst nog een hoop lol beleven.

Nu vermaakte hij zich kostelijk met het journaal, dat hij op de mouw speldde dat niemand na een dienst de heilige grond kon betreden ‘in verband met,’ zo schreef de reporter argwanend, ‘magnetische heisa en de sluimerende krachten van Beëlzebub.’ Met de politie viel minder te lachen, want de agenten in functie vonden de Kerk van Satan voornamelijk een ‘nepperige sex-tent met een prikkelend religieus sfeertje’. Het was ook de politie die verkondigde dat de Kerk van Satan zeer verlegen zat om priesteressen. ‘Dat zou verklaren,’ besloot het artikel in bedekte termen, ‘waarom een duivelskerel dan maar eens op snor gaat in omringende cafés en met een beschonken deerne terugkeert, waarna de zaak ietwat uit de hand loopt.’

De activiteiten op de Keizersgracht doofden gaandeweg uit. Met een Maarten Lamers die pendelend tussen bruidsbed en

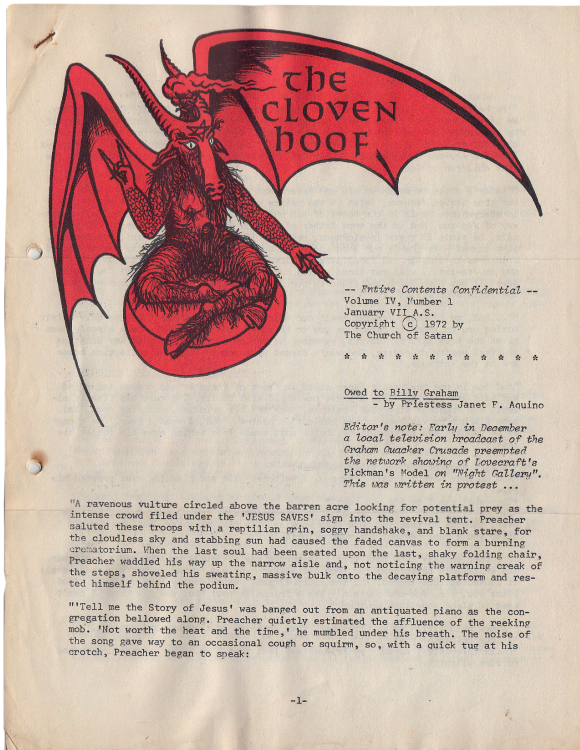
Het pand van de Kerk van Satan, Keizersgracht 339, foto in opdracht van de EO, 14 augustus 1974. Foto Bert Verhoeff / Anefo. GAHETNA.NL

Satans Bijbel

Anton Szandor LaVey wordt ook wel „de zwarte paus” genoemd. Hij is de oprichter en leider van de Kerk van Satan, een sektarische oppositie tegen de christelijke kerk. LaVey is aan zijn taak begonnen uit afschuw voor de volgens hem hypocriete seksuele moraal van de christelijke kerken. De Kerk van Satan is (o.a.) een tempel van vieselijke geneugten. *The Satanic Bible* vertelt er meer over. Een Avon boek, prijs f 5.

The Cloven Hoof, nieuwsbrief van de Church of Satan, 1972. COLLECTIE MAARTEN LAMERS

belialshuis zijn satanische motivatie een beetje kwijtraakte, stierf de Kerk van Satan, nog geen jaar na haar oprichting, een vroege dood.

Moederkerk

Was het sodom en gomorra van seks, drugs en criminaliteit midden jaren zeventig op de Wallen stilaan losgebarsten, de brave burgerwereld daarbuiten bevocht zo zijn eigen spoken: in de boekbespreking van *Demonen, eruit in Jezus' naam!* van ds. W.C. van Dam werd in februari 1974 gesproken over de 'opbloei van het satanisme in onze dagen', onder verwijzing naar de 'dependance' van de Amerikaanse satanskerk in Amsterdam, al waren er inmiddels al anderhalf jaar geen satanische activiteiten meer waargenomen op de Keizersgracht.

Misschien was de Evangelische Omroep van dat laatste feit niet op de hoogte of wilden ze het zekere voor het onzekere nemen, in elk geval stuurden ze in augustus 1974 een fotograaf naar Keizersgracht 339 om er foto's te maken van het gehekelde pand. Wat er met hun onderzoek is gebeurd? Joost mag het weten.

Wat de Amerikaanse moederkerk betreft, waren er in de eerste helft van de jaren zeventig een aantal zaken van belang: LaVey's gedachtegoed werd gepubliceerd in boekwerken van zijn hand, *The Compleat Witch* (1971), waarin rituelen met betrekking tot 'lagere magie' centraal staan, en *The Satanic Rituals* (1972), waarin LaVey rituelen van 'hogere magie' beschreef die hij uit diverse de wereld omspannende culturen had bijeengebracht. In 1974, ten slotte, schreef Burton H. Wolfe de gezaghebbende biografie van Anton LaVey, *The Devil's Avenger*. Regelmatig drukte LaVey bovendien zijn stempel op (horror)films waarbij hij een adviserende rol op zich nam aangaande satanische zaken.

Voor de naar eigen zeggen tienduizend leden van de Church of Satan schreef LaVey bovendien artikelen in het 'clubblad' *The Cloven Hoof*. In Volume IV, Number 1 ('Entire Contents Confidential' staat erboven) van januari VII A.S. (1972) fnuikt LaVey in zijn bijdrage 'Occult Pornography' de boektitels in de boekwinkeltjes die hij op luchthavens pleegt aan te treffen, waarin

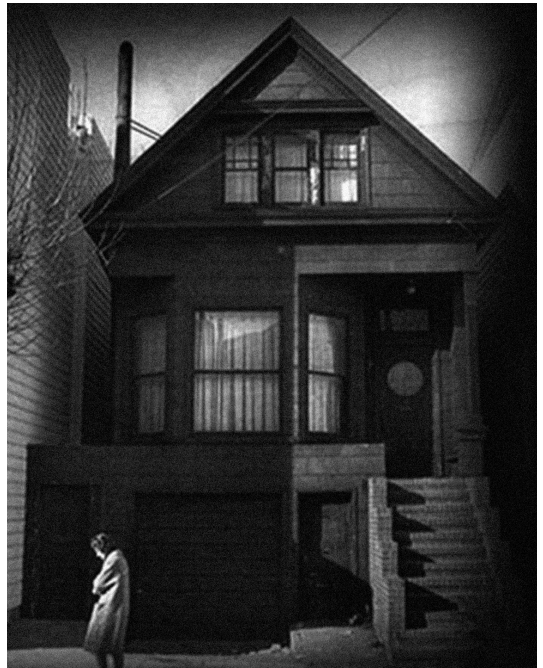
geappelleerd wordt aan de nieuwsgierigheid van het lezerspubliek naar bovennatuurlijke zaken. Maar, betoogt LaVey, titels als *World of the Weird* en *A Hundred Events Stranger than Fiction* pogen niet de 'open-

mindedness' en nieuwsgierigheid van de lezer te prikkelen, maar haken in op de opgang makende trend 'to be titillated and shocked'. Het thema is zeer LaVeyans: vol overgave hekelde hij in zijn geschriften kuddegeest en 'desavisme' (niet toevallig maken ze deel uit van de negen satanische hoofdzonden). Het laatste begrip werd in een publicatie van de Kerk van Satan later, enigszins omslachtig, gedefinieerd als: 'Een van de sleutels tot het hersenspoelen van mensen om iets te accepteren als "nieuw" en "anders" terwijl het in werkelijkheid iets is dat ooit algemeen geaccepteerd was, maar ons nu opnieuw wordt gepresenteerd, gestoken in een nieuw jasje. [...] Dit is het kenmerk van een wegwerpmaatschappij.'

Toen Maarten en Isabelle (een knappe Française die zich in de nazomer van 1972 bij het Sex Theater had aangediend en met wie Maarten al snel samenwoonde) in 1974 naar de Verenigde Staten reisden, zullen ze zich weinig hebben aangetrokken van boektitels in boekenstalletjes op Schiphol; op het programma stonden citytrips naar New York en Las Vegas. In de woestijnstad maakte Maarten kennis met een van Isabelles contacten, James Lake. Lake was de *patsy*, de 'katvanger', die hand-en-span diensten verrichtte voor de machtige Cliff Jones, de advocaat van onder anderen de gewezen maffiabos Bugsy Siegel. James Lake was jaren daarvoor directeur geweest van hotel The Dunes, dat eigendom was van Cliff Jones, en in de bar van dat hotel deed Maarten inspiratie op voor een van zijn spoedig te openen etablissementen op de Wallen. Vervolgens reisden ze door naar San Francisco voor een bezoek aan Anton LaVey, Isabelles eerste kennismaking met de 'baas' van haar geliefde. Het stel logeerde enkele dagen bij de zwarte paus thuis.

Promotiefoto Anton Szandor LaVey,
oprichter van The Church of Satan.
COLLECTIE MAARTEN LAMERS

'The Black House' van Anton LaVey,
6114 California Street, San Francisco.
CHURCHOFSATAN.COM

In maart 1975 was Etersheim, een gehucht in Noord-Holland nabij Hoorn, in rep en roer. De onheilspellende geruchten die onder de ruim honderd inwoners al een tijdje rondgonsden, bleken waar te zijn: de Kerk van Satan had haar domicilie gekozen in het voormalige Nederlands Hervormde buurtkerkje, dat sinds 1972 dienstdeed als theaterkerk. Het gebouw was eigendom van de hoorspelacteur Jan Verkoren; die kon de kosten niet meer opbrengen en had het verhuurd aan collega-acteur Maarten Lamers uit Amsterdam. En nu werd in het kerkje sinds enkele maanden ijverig getimmerd, geschilderd en verbouwd.

Appie van der Plas bewees nog steeds goede diensten en samen met een zekere Henk Kelderman toverde het drietal het gebouw om naar een voor de eredienst van Satan geschikte Kerk: een zwartgeverfde toe-

Noordhollands Dagblad, 28 maart 1975.

COLLECTIE GER BERKHOUT

PROVINCIE

VRIJDAG 28 MAART 1975

7

Het voormalig theaterkerkje van Etersheim, een buurtschap bij Oosthuizen is verhuurd aan „De kerk van Satan“. De naam van dit genootschap geeft aanleiding tot wilde geruchten. De kerk zou een sextheater worden. Er wordt gefluisterd over nachtelijk gedraaf langs het nevenliggende dodenakkerje, mysterieuze bezettingen en wat die meer zij. Spakenburgers, die per bus zouden komen voor een krachtig protest bleven echter thuis.

Sekteleider: Mensen zullen geen last van ons hebben

ETERSHEIM/OOSTHUIZEN — Het enige tabulaire voorkeuren van de kerst van het genootschap „Kerk van Satan“ is een brief die aan het college van d. en v. is gericht en een uitnodiging bevat voor de openingsbijeenkomst op 30 april.

Een swaarte brief met witte letters, ondertekend door Ipsitusmagister Satana voor Europa, heggriester in de orde der Inroepde. En dat is in concreto de heer Maarten Lamers (D) te Amsterdam, die omlaag is „besoend tot ambassadeur van het genootschap in Europa“.

Burgemeester J. Schoon over het schrijven. „We zijn nu bezig om contacten te leggen. Om zo neutraal mogelijke informatie over deze Kerk van Satan te krijgen. We zijn nu bezig om contacten te leggen. Om zo neutraal mogelijke informatie over deze Kerk van Satan te krijgen. We zijn nu bezig om contacten te leggen. Om zo neutraal mogelijke informatie over deze Kerk van Satan te krijgen.“

Maarten Lamers: Ipsitusmagister Satana, zegt zoveel wil zeggen als: Meester Satan in hoofd eigen persoon.

De Verkoren - hij is acteur - kochten het kerkje drie jaar geleden van de hervormde gemeente, naast het als godshuis niet meer functionerende. Drie jaar gold het ten als theaterkerk, en tot voor een jaar vond de zondagschool er een weeklijk urenwerk. Maar ook de nieuwe functie werd uitgesteld. „Ik kwam geen hond naar die programma's", vinden werden wij aan het ochtbaar Verkoren, waarmee de contacten steeds moeilijker zouden zijn geworden.

Het kerstfeest, dat ieder jaar nog gezamenlijk door de bewoners in het kerkje werd gevierd, schoot er vorig jaar bij in. Volgens Jeannette Chattelien-Verburg die even verduerd woont, en de zondagschool leidt, ging het na de viering van 1973 al bergafwaarts. „Toen konden wij er met derde kindere-rupeus niet meer in want de kachel was kapot gegaan. Repareren, dat was voor ons te duur“.

En zij wilden er niks aan doen. Als ik Margot Verkoren dan opbilde zei zij: „Met jou heb ik ook niks te maken. Terwijl ze aan het begin zo enthousiast waren met alles... Een paar maanden geleden stond het kerkje ineen te kooien. Voor 125.000 gulden. Wij namen de advertentie, we waren zelf niet ingelohi. Kerst wilden we hem nog met alle bewoners hier samen kopen, maar dat bedrag konden we nooit opbrengen. Dat was te gek. Wat moesten wij met een paar mensen, hier? We willen straks

wel weer met de zondagschool naar de kerk, maar moeten wij dat dan gaan vragen aan die overner van die Satankerk? Mensen, de mensen zijn hier geliden. Ik heb al wel eens gezegd: we steken hem in de brand! Ik bedoel, niemand weet wat daar gaat gebeuren. We vinden het allemaal verschrikkelijk.“

★ Het bleef stil

In een dagblad verscheen vorige week een artikel, dat niet vrij van tendensen was. De verslaggever hadde een gerucht aan „dat het om duistere seksuele-religieuze riten, waarbij vrouwen-lijken schoen wordt geofferd op het natuurstenen altaar“ zou kunnen gaan. De sfeer in de buurt is daar niet beter op geworden. De onzekerheid over het hoe en waarom van de „Kerk van Satan“ is er door opeengeblazen. Het gemeentebestuur belandde halverwege de week eens menich, ondertekend door een zekere molenaar, uit Oosthuizen, dat een demonstratie van Oosthuizeners nankonklike. En een anonieme telefonant meldde de komst van een bus gevuld met Spakenburgers, die zich daarbij zouden aansluiten. De versmelde pers wachte vergerde, met zoals overigen Martin Lamers, die zoals hij zegt, „de mensen had wijlen balveren, als er wat zou zijn gebeurd“. Het bleef stil bij het kerkje.

Wat ook bleef, was de onzekerheid onder deurbewoners. Volgens Jean-

Onrust rond Satanskerk Etersheim

nette Chattelien is de stemming geladen. De boeren zouden „mocht blijken, dat er iets met sex“ in de dienst is opgenomen - het een en ander met de boerwerk willen slechten, maar bij navraag blikt dat plan niet zo vastomland.

Ook de gemeenteraad heeft nauwelijks idee, van wat de zaak in het kerkje gaat dom. Barteld Anke van Putten-Van Buren (PvdA) zegt: „Ik weet wel, dat als er gekke dingen gaan gebeuren, de Etersheimers zullen ontvreden. Ik heb onder andere een paar boeren gevraagd. Ze is erode van „wegpesten“. Maar persoonlijk heb ik daar niet zo'n hoge pet van op. Het zijn zoveel geruchten. Maar er wordt ook zo veelvuldig geheimzinnig gedaan. Je komt er niet in, geen lous. En burgemeester Schoon-ken wil zeggen, dat de raad zich hierover moet uitdrukken, maar ik zou niet weten hoe wij dit tegen moet houden. We weten het ontzettend jarmet, dat die kerkje als theater verlorien is. Het is een tijd gevoeden, maar dat is voorvonnelijk aan de Verkoren. Met een andere leding was het best mogelijk geweest, om er een tweede Watove van te maken. Voor de programma's die hier gebracht werden, van Himmus of de boen te hringen.“

Maarten Lamers, of zo men wil, Ipsitusmagister Satana, de man die aan het hoofd staat, van naar hij zegt 7000 volgelingen in Nederland, moet

hardelijk lachen, wanneer hij met de Verkoren wordt uitgesproken. Hij geeft voor ons nog steeds. En deze wetschap gaat veel verder, dan de huidige „Zwering“ overgevoeren wij geloven in een universele macht, die is samengeval in Satan. Dat wordt moet voldoen ons werden vertaald met andere heilt van, of tegenstander van God. Wij adoven, dat God niet alleen goed is, maar ook kwaad moet zijn om alsnedeke te kunnen letten. Zonder goed is er geen kwaad, en andersom. We bezinnen ons om machtsoppositie situatie, geestelijke problemen en problemen die in onze dienst en te komen. Maar we zijn zeer nuchter denkende mensen. We houden geen sek-festoen en we draven niet 's nachts op kerkhoven rond. Dit zijn allemaal verzinnings, zaken uit de tijd van de Inquisiteur. De mensen van Etersheim zullen trouwen geen last van ons hebben. Tot drie jaar geleden van die sekte, vertelt Lamers, een kerkje in Amsterdam. „Dat hebben we geloken, omdat we steeds werden achtervolgd door vervreemde publiek van onder andere de Telegraaf (een dagblad, red.) Etersheim is nu onze zetel voor Europa“.

De sekteleider beweert voor de opening van de kerk mensen te zullen uitnodigen. De onwonderden, het gemeentebestuur en nog wat betrokkenen. Het wordt voor hen een soort „open kerk“ met een receptie, een bevestiging, waarbij aan de burgerijster. Vragen mogen worden gesteld. Later is de eerste bijeenkomst voor de leden. Lamers - Etersheim zal daar niets van merken. Hoogstens na vloop, wanneer we in de auto stappen. Dat is dan ook alles. En de voorloper-kerkterkstidid „korte, waarmee Lamers een gesprek had: „Ach man, er wordt erop geklopt. Als ze zouden schrijven, dat ik hier in 's schuur een bordje heb, dat niet zo goed flauwelink. Niemand weet wat er in die kerk gebeurt gaat. Waarom wachten ze dat niet gewoon af.“

Het kerkje van Etersheim.

Wat valt er dan wel te vertellen? In grote Hissen dit: we zijn een genootschap met een voorchristelijke religie, die een paar duizend jaar oude is dan het christendom en lange tijd ondergronds heeft bestaan. De kerk van Satan is een wettenspolitieke benadering van made en magische kracht. Tot 1950 was men ervan overtuigd, dat de wettenschap te gevaarlijk was om aan iedereen vrij te geven. De wettenschap was een occulte zaak. Dat is hij

● BAS VAN KERKHOFF

Nu het fotoalbum van dit verhaal, deel de zeer liefdevol meermalen meesters, dat de kerk van Satan heeft. De tweentwintig afbeeldingen en 16, maar de raad wordt wegensformerd.

gangsdeur met magische tekens in witte verf, een vuurrood plafond, zwarte wanden, een monumentaal trapeziumvormig altaar van grof gemetselde natuursteen met erboven de Baphomet, een grote dubbele witte cirkel op de tegelvloer, zwarte kaarsen, zwarte verduisteringsgordijnen voor de ramen, middeleeuws ogende stoeltjes, ornamenten geschilderd met zilververf, een ritueel zwaard, angstwekkende puntige kappen met naar voren stekende duivelshoorns, rode zetels voor de Raad van Negen Onbekende Mannen. De namen van de predikanten op de aan de wand bevestigde panelen die in de loop der tijden de diensten in het kerkje hadden geleid, waren niet uitgevlakt. Onder de naam van dominee P. Kwantes was door Maarten c.s. in grote letters het jaartal 1966 geschilderd, gevolgd door de mededeling FINIS ERA CHRISTIANUM, het einde van het christelijke tijdperk.

Voor de kleine gemeenschap waar het Woord Gods zeer hoog stond aangeschreven, was de

komst van de satanisten een klap in het gezicht. De idylle in Etersheim was ruw verstoord, en bij de verslaggevers die op het nieuws afkwamen hoopten de Etersheimers een luisterend oor te vinden. Een van de inwoners, veehouder van beroep, zag het ingrijpen van de Goddelijke Voorzienigheid als enige oplossing: 'Als God het goed met ons voorheeft, zou hij het hele zaakje afbranden.' Een bejaarde mevrouw die naast het kerkje woonde, vreesde het ergste: 'Er is daar ook nog een kerkhofje waar onze mensen liggen. Kan dat allemaal zomaar? Afschuwelijk vind ik het! Hoe moet het met de zielerust van onze doden?' Desgevraagd bevestigde Peter de Loos (die in het dagelijkse leven werkzaam was als technisch tekenaar bij ingenieursbureau James Howden Holima en nu binnen de Kerk van Satan was bevorderd tot 'Minister van Informatie') dat het contact met de omwonenden goed was: 'Het zijn beste mensen hier, ze groeten je vriendelijk als je langskomt.'

Een zwarte mis in de Kerk van Satan te Etersheim, uit de serie *Beeldspraak*, aflevering 'J.K. Huysmans (1848-1907) Decadent tussen duivel en God' (NOS 1979)

NEDERLANDS INSTITUUT VOOR
BEELD EN GELUID

Als deze 'beste mensen' eens hadden geweten wat zich op – of beter: onder – de kerkvloer afspeelde, hadden ze ongetwijfeld zelf het vuur aangestoken. Door de verzakte grafstenen had het vloeroppervlak een opknabbeurt nodig, en daartoe moesten de graven worden geopend. Of aan de verhalen hierover enige overdrijving aan ten grondslag ligt valt niet uit te sluiten, maar meerdere bronnen bevestigen dat de skeletten in de graven aan een liederlijke vorm van grafschennis ten prooi zijn gevallen. Maarten, Appie, Peter en consorten zouden in de pauzes tussen het openbreken van de graven kwartet hebben gespeeld met de beenderen: 'Heb jij voor mij een kaakbeen? Dan krijg jij van mij een ellepijp.' Dat de honden van de heren er met het spreekwoordelijke been mee heen gingen, kon ook maar beter voor de buitenwacht worden verzwegen.

Zoals het een Kerk van Satan betaamde, moest er ook in Etersheim een geraamte worden uitgesteld in de rituele ruimte, en naar verluidt was het exemplaar dat in Etersheim 'ontstond', en dat nodig was voor de inwijding van het gebouw tijdens de op handen zijnde Walpurgisnachtviering van 30 april op 1 mei (voor alle niet-satanisten de overgang van Koninginnedag naar de Dag van de Arbeid), opgebouwd uit de onderdelen van meerdere stoffelijke resten. Het bijeengepuzzelde skelet zou vele jaren intact blijven en zelfs meeverhuizen naar Amsterdam en later naar Parijs.

Van dergelijke lugubere zaken hadden de dorpeelingen geen vermoeden. Als zij al met de nieuwe bewoners uit de stad in aanraking kwamen, zullen ze zich achter de oren hebben gekrabbt bij de sensuele verschijning van de alleen Frans- en Engelssprekende Isabelle, en de voorbereidingen voor Walpurgisnacht met argusogen hebben gadegeslagen. Was het geheime genootschap (anderen spraken van een sekte) van zins om duistere seksueel-religieuze rituelen te organiseren? Zouden er naakte vrouwen worden geofferd op het monstrueuze altaar? Met de zondagsschool die er tot een jaar geleden elke week voor zo'n dertig kinderen werd georganiseerd, zou het wel voor goed afgelopen zijn. Ook van het kerstfeest kon geen sprake meer zijn in die krochtkapel.

Isabelle zal er niet om hebben gemaald: het onderstuk van de Achterburgwal 68, waar zij en Maarten sinds 1973 hadden gewoond, stak schraal af tegen de ruimte die de kerk in Etersheim bood. Op het bal-

Hogepriester Maarten Lamers staat NCRV-programmamaker Henk Verkerk te woord in de Kerk van Satan te Etersheim.

Hier en Nu, NCRV, 13 mei 1975.

NEDERLANDS INSTITUUT VOOR
BEELD EN GELUID

Hogepriester Maarten Lamers met de duivelskap van Seth. Foto Peter Martens.

NEDERLANDS FOTOMUSEUM

Een zonovergoten koninginndag. Het land is vervuld van kinderspelen en drumbands. Vreugde alom. Behalve in het voormalige hervormde kerkje van Etersheim, waar de Kerk van Satan een open dag houdt. De stroom van geruchten over het geheimzinnige genootschap duurt al wekenlang. Nu zal er eindelijk klaarheid komen. De zwarte enveloppe met de uitnodiging op zak spoeden de verslaggevers zich naar het rustieke historische kerkje van Etersheim, gehucht bij de IJsselmeerkust tussen Hoorn en Volendam.

Uiterlijk is er niets veranderd. Het kerkje ligt even vertrouwenwekkend als anders in de schaduw van de IJsselmeerdijk. Maar wie er binnenstapt, heeft het gevoel of hij in een diep zwart gat valt.

Links en rechts van de ingang staat een hoge roodgedekte baar met brandende zwarte kaarsen op de hoeken. Op de achtergrond het altaar. Nog meer zwarte kaarsen en hoge rode, middeleeuws ogende stoelen. Langs de wanden zijn voor deze gelegenheid tafels met flessen drank en glaasjes geplaatst. Een Engels sprekende, zwartgejurkte dame en een licht slissende jongeman in een zwart fluwelen pakje bieden drankjes aan. Deze verslaggever weigert, want de atmosfeer noodt niet tot gezellig borrelen. Anderen hebben daar minder moeite mee. Zij doden de tijd met wat rondwandelen en praten. Want de hogepriester van de Kerk van Satan wenst iedere journalist apart in zijn kantoor te ontvangen. Zodat het een kwestie is van aansluiten in de rij.

Zwaard

Inmiddels zijn de ogen aan het duister gewend. De wanden van de kerk zijn zwart, het hoge plafond is dieprood. Het midden van de zwarte vloer toont twee witte concentrische cirkels. Op het podium achter het koorhek is een hoge stenen offertafel gemetseld. Een gestileerde duivel kijkt er bestraffend op neer. Het zwaard ligt gereed. De middelste van de drie stoelen is gedekt met een soort Noormannenhelm met fors naar voren stekende hoorns.

In het gangetje naar de buitendeur is het wat lichter. Aan de wand hangen panelen waarop de predikanten vermeld zijn die in de loop der eeuwen de diensten in het kerkje hebben geleid. Drie van de panelen zijn origineel. Het vierde is aangevuld door de leden van de Kerk van

kon van het interieur werd een appartement ingericht, beneden kwam een ontvangstruimte waar Maarten de pers te woord kon staan die ongetwijfeld in groten getale zou komen opdrijven.

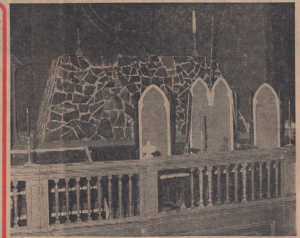
Hoewel alle voorbereidingen waren omkleed met een geheimzinnig stilzwijgen, gaf de Kerk van Satan toch gelegenheid aan het college van B en W om zich tijdens openingsbijeenkomst op 30 april te laten informeren over de inwijding van de kerk die dezelfde nacht zou plaatsvinden. Het college ontving in maart 1975 een zwarte brief met witte letters, ondertekend door 'Ipsissimus Magister Satanas voor Europa, hogepriester in de orde der Trapezoiden', de achtentwintigjarige Maarten Lamers, die nu in vlot tempo een forse carrièresprong leek te maken binnen het wereldwijde satanische kerkgenootschap van Anton LaVey.

Burgemeester J. Schoon van de gemeente Zeevang, waaronder Etersheim ressorteerde, zei over het schrijven: 'Waarom moet het er ook zo verdomd geheimzinnig aan toegaan? Toen die meneer Lamers mij belde, heb ik hem gevraagd of hij volledige informatie wilde verschaffen. Dat kon niet, zei hij, hij kon niet alles vertellen. Nou, op zo'n manier hoeft het van ons niet. We gaan dan ook beslist niet naar die bijeenkomst.' De burgemeester had op de dag van de officiële inwijding van de Kerk van Satan in Etersheim een paar dozijn verontruste boeren uit Etersheim en Schardam te woord gestaan. Een groep Spakenburgers die per bus zou komen voor een krachtig protest, bleef bij nader inzien thuis. Intussen zorgde het uitblijven van informatie van de kant van het genootschap voor een aanzwellende stroom geruchten en praatjes: waar eertijds de Dienst van het Woord werd verricht, zouden nu de Handelingen des Vlezes plaatsvinden, er zouden heksen op bezemstelen door het Noord-Hollandse zwerk vliegen.

De Walpurgisnachtviering ging hoe dan ook door. Het tiende satanische nieuwjaar (geteld vanaf de oprichting van de Church of Satan in San Francisco op 30 april 1966) stond op het punt aan te breken, en geen boer, geen bus met protestanten zou daar verandering in brengen. 'Het grote verschil tussen de christelijke kerken en de satanskerk,' tekenden de verslaggevers van diverse dagbladen op uit de mond van de in een kazuifel geklede hogepriester Maarten Lamers, die 'voor het opvangen van trillingen' een ring met een buitenmaatse kwartssteen aan zijn vinger droeg, 'is dat wij niet hypocriet zijn. Wat we precies in de kerk doen willen we niet zeggen. Wij bedrijven occulte wetenschappen, en dat is het meest belangrijke onderdeel van onze diensten. Daarnaast houden we ook nog bepaalde rituelen, maar daarover kan en mag ik eenvoudigweg niets zeggen.' Hij voegde er met een bloedserieus gezicht aan toe: 'Als we zouden zeggen wat er werkelijk tijdens de diensten gebeurt, zou dat levensgevaarlijk kunnen zijn. Uiteindelijk

Satan in kerk van Etersheim

Het altaar in de Kerk van Satan met op de achtergrond de stenen offertafel. (Foto's Klaas Laan)

Een van de twee baren in de kerk die bijdragen tot de weinige oppegwakte sfeer.

Een zonnovergoten koningsdag. Het land is vervuld van kinderpepen en drumsbands. Vreugde alom. Behalve in het voormalige hervormde kerkje van Etersheim, waar de Kerk van Satan een open dag houdt. De stroom van geruchten over het geheimzinnige genootschap schijnt al wekenlang. Nu zal er eindelijk klaarheid komen. De zwarte enveloppe met de uitnodiging op zak spoeden de veralgemeeners zich naar het rituele historische kerkje van Etersheim, gehucht bij de IJsselmerkwat tussen Hoorn en Volendam.

Petitie van inwoners tegen Satanskerk

Het gemeentebestuur van Zeevang waarvoor de IJsselkerk Etersheim behoort, heeft een petitie van de bewoners ontwaars waaruit zij hun verontwaardiging over de vestiging van de Kerk en Satan, zij verzoeken levens maatregelen te nemen. De petitie is ondertekend door vijftien verschillende personen, vijfde de voltallige gemeenteraad. Zover waren verzoeken in raad gesteld.

Het gemeentebestuur is niet getrokken met de huidige situatie, maar men is nog bezig informatie te verzamelen. Pas wanneer men voldoende inlichtingen heeft, zal men eventueel kunnen optreden. De Kerk is in 1971 buiten gebruik gesteld omdat de oederbeelden niet meer door slechts vijfentwintig leden waren op te brengen. Hij werd toen verkocht aan het toenmalige Verkoren, die in 1972 opnieuw als een woonwoning werd gebruikt. Inwoners van Etersheim zijn nu bezig de Kerk van Satan weer in gebruik te nemen. Het is nu in zijn kantoor te ontvangen. Zou het een kwestie van verschuiven in de rij.

Zwaard

Tandels zijn de ogen aan het duster gevend. De wanden van de kerk zijn zwart, het hoge plafond is digrood. Het midden van de eerste vierde toont twee witte concentrische cirkels. Op het podium achter het koorhek is een hoge steven offerafel geplaatst. Een gestileerde draak kijkt er boeiend op naar. Het zwaard ligt ertoe. De paddel van de drie stalen is gedekt met een rood Noorweegse vilt.

Satan. Donnie Kewen sluit de rij. Onder zijn naam wordt in grote letters het Jaartal 1969 vermeld, met daarbij de trinitairistische mededeling 'Jesu Era Christum' het einde van het christelijke tijdperk. Het is maar dat iedereen het weet.

Nieuwjaar

Eindelijk zijn we aan de beurt.

Maarten Joost Lamers, leider van de Satanisten.

Maarten Joost Lamers (28), een eigenaar van een restaurant, heeft ook in zijn kantoorje de een noordelijke IJsselkerk. Een beschiedde spogje verlicht zijn kleine goddelijk. Zijn kleidung lijkt ontworpen voor een antropoloog. Vlak en bedacht is zijn manier van spreken. Lamers verklaart dat de hoofdstad van de Kerk van Satan in San Francisco is gevestigd. Zelf heeft hij de functie van 'in kwaliteit magister magister', oftewel 'priester derde gradus' in de orde des Trapezoïden.

Over zijn religie: 'Het is een geloof dat wat ouder is dan het christendom. De naam van Satan moet men ook niet zien in christelijk verband. Satan is de bezetting van de krachten met oorbarlijke verschijn-

Priester Lamers: "We beoefenen occulte wetenschap"

boekhandel is te verkrijgen en waaraan een Nederlandse vertaling beschikbaar is. Het komt er op neer dat de leden die occulte wetenschap beoefenen. Wat er tijdens de dienst gebeurt, is moeilijk te zeggen. Het meest is het anders. Het bijvoeren van een dienst is voor een buitenstaander onbegrijpelijk. Wat is van de kerk wil worden moet tal van buitenstaanders weten, waarna hij een aantal wordt onderworpen aan een strenge examinatie.

Waarom al die geheimzinnigheid? Lamers: 'Dat heeft te maken met de wetenschap die aan onze religie is verboden en met de overtuiging van de mensen die niet kunnen overtuigen dat er ook andere dingen bestaan. Bovendien kan het iemand zijn baan kwijt als bekend wordt dat hij Satanist is.'

Lamers is er niet van onderbreven. Als we vragen dat zijn kerk de lokale markt van een soort forum attractie is zijn we niet te overtuigen. Het is een soort Satanistische gemeenschap. We denken niet op kerkhoven en we denken ook geen dingen meer. We doen niet aan seksuele uitputtingen.

Symboliek

Volgens priester Lamers tellt de Kerk van Satan in Nederland een paar duizend aanhangers, die de hours van de kerk opbrengen en hun leider in leven houden. Want Lamers oefent geen heilige uit. 'Je heb mijn handen vol aan het leiden van de kerk. Dit is mijn dagelijks werk.'

De symboliek is toe in de fitnesses doorgedrukt. Lamers toont achter een bureau met een rode telefoon met een zwarte draad. 'De PTT is voort tepruwendig alle kleuren'. In zijn reactie op een oerproef draaiver. Diep gaat hij in op de symboliek van de glanzende ring van zijn vingers. Daar en betekenis van zijn gouden sherry en zijn pekkige Godelwein duiven we maar niet meer te vragen. Buiten schijnt de zon. De frisse lucht vormt een verandering. De Kerk van Satan lijkt niet meer dan een wraam sp.

BAREND STRANG

is dan ook het jaar 666 Anno Satanae. Vandaag zijn we het ingaan van het tweede jaar.

Achtergronden

Over de achtergronden kan Lamers veel meer informatie verschaffen. Bij beraling verwijst hij naar de Satanist Bible die in de

doel van de satanskerk is zelfverwerkelijking van de mens. Alles moet mogelijk zijn. We willen gebruikmaken van de magie om dat doel te bereiken. En omdat magie zeer gevaarlijk kan zijn, kunnen we die wetenschap niet zomaar prijsgeven. Maar wat zou je dan bijvoorbeeld met die magie kunnen bereiken? 'Misschien kun je er een parkeerplaats mee vinden,' repliceerde de hogepriester op spottende toon.

Dat de groep van circa dertig genodigden midden in de nacht óók op het kleine dorpskerkhof tussen de graven zou dansen, ontkende hij met klem. Wel wilde hij nog een toelichting geven op de betekenis van de symbolen in de kerk: 'Het belangrijkste zijn de cirkels. Ze zijn het teken van macht, de almacht van de mens, of zo je wilt, God, of Satan. Daarnaast is het getal negen als teken van Satan erg belangrijk. Vandaar ook de negen stoelen.' Of dit nu allemaal toneel was, wilde de pers weten. 'Zeker niet,' antwoordde Maarten, en ook de nadruk op seksuele handelingen tijdens de ceremoniële bijeenkomsten ontkende hij. 'Goed, ik heb op de Oudezijds een keer een sextheater gehad,' gaf hij

Noordhollands Dagblad, 2 mei 1975. COLLECTIE GER BERKHOUT

Priester Lamers: "We beoefenen occulte wetenschap"

Maarten Lamers mag bij hoge uitzondering worden gefotografeerd in de rituele ruimte van de Kerk van Satan, augustus 1975.
FRANS NIEUWENBURG / MAI

toe, 'moet me dat altijd worden nagedragen? Maar in feite ben ik acteur, heb onder meer het pauzetheater opgezet in Amsterdam. Ik heb altijd al belangstelling gehad voor het occulte. Och, als je soms ziet wat zich christen noemt in Nederland. Wel, dan vereer ik liever de duivel.'

Tijdens het nachtelijke ritueel van de zwarte mis nam Isabelle, volgens het *Dagblad van het Noorden* een 'frêle jazz-danseres uit Parijs', plaats op het altaar. Droeg ze eerder op de avond nog een 'zeer doorzichtig kanten jurkje met daaronder een minuscuul broekje en behaaije', tijdens de satanische dienst was ze geheel naakt. 'Ik zou als het moet wel zonder de Kerk van Satan kunnen leven nu ik bewust ben van de magische krachten in mijzelf,' zei ze tegen de verslaggever. Nadat de deuren werden gesloten voor buitenstaanders, kon eindelijk de Walpurgisnachtviering beginnen die de gemeente Amsterdam in 1972 nog had verboden. Wat er zich precies heeft afgespeeld is in de nevelen van de herinnering vervlogen, en misschien speelden de hosties met *magic mushrooms* erin die werden uitgereikt, daar wel een rol in. Dat er na de dienst een groots banket werd gegeven waarbij de drank rijkelijk vloeide, is zeer aannemelijk.

Dagen van tevoren hadden Maarten en Isabelle het effect van de paddestoelen getest. Daartoe hadden ze poffertjes gemaakt en het spul erin gedaan. Peter de Loos had een voorraadje geregeld. De poffertjes

(‘hosties’) werden genuttigd, maar Maarten en Isabelle merkten niets. Ze keken tv, en toen begonnen ze ineens rare dingen te zien, nu deden de mushrooms hun werk. Maarten en Peter moesten rond twee uur ’s nachts terug in Amsterdam zijn om het pas geopende Le Boudoir* af te sluiten, Isabelle bleef in Etersheim op hen wachten.

Maarten zou haar vanuit Le Boudoir bellen, maar de telefoon daar zag er zo vreemd en angstaanjagend uit dat hijzelf niet in staat was het nummer te draaien, dat moest Peter voor hem doen. De hallucinogene werking van de paddenstoelen zorgde ervoor dat alle problemen die Maarten in zijn leven had gehad, als standbeelden voor hem stonden en die moest hij allemaal afstoffen. Onderweg naar huis ervoer hij de autorit alsof hij op een schip zat. Toch besepte hij dat dit door de paddenstoelen kwam. Toen Maarten na deze geslaagde test de geprepareerde hosties tijdens Walpurgisnacht had laten uitdelen, vonden de gasten ze ‘geestverruimend’.

Zat er soms iets in die hosties?

‘Nee hoor!’

De hoogst geplaatsten van de Kerk van Satan speelden hun rol met verve. De schrijvende pers kreeg semi-religieuze uitspraken te horen, maar het verstrekken van concrete informatie werd zorgvuldig vermeden, bijvoorbeeld over de gezangen die tijdens de Walpurgisnacht te horen zouden zijn. ‘Die zijn namelijk in runenschrift geschreven en dat kunnen maar weinig mensen lezen,’ legde Minister van Informatie Peter de Loos uit. ‘Er wordt gebruikgemaakt van stukjes orgelmuziek van Beethoven of Bach. Dat is ook stemmig.’ De dagbladen wisten weinig details los te peuten.

Alle woorden lijken te worden gesproken om de achterliggende waarheid te verbergen. Hoe meer verklaringen, hoe meer vragen. Vragen waarop we ook in de donkere Walpurgisnacht geen antwoord krijgen.

Algauw verzonden journalisten inventieve methodes om bijvoorbeeld via bezoekers aan de weet te komen wat er zich in het kerkje afspeelde. Maarten had iemand ingehuurd om een keuken in het kerkje te installeren. Omdat de man niet elke dag op en

* De geschiedenis van Le Boudoir, de nachtbar op Oudezijds Achterburgwal 37, die in 1975 werd geopend en weldra kwam bekend te staan als de Walburga Abdij, staat centraal in deel 2 van deze reeks, *Walburga Abdij*.

Maarten Lamers op zijn zetel in de rituele ruimte van de Kerk van Satan en in zijn kantoor, augustus 1975.

FRANS NIEUWENBURG / MAI

neer wilde rijden van de stad naar Etersheim, mocht hij in de kerk blijven overnachten. Hij was nieuwsgierig en was duidelijk aan het rondneuzen. Maarten vermoedde dat hij informatie aan de pers zou gaan verstrekken en besloot hem op de proef te stellen. Hij kondigde aan dat de man het aankomend weekend niet kon blijven slapen omdat dan zeer hoog bezoek kwam.

‘Wie dan?’ vroeg de man.

‘Dat is geheim.’

‘O, zijn dat dan soms de Negen Onbekende Mannen?’

‘Dat kan ik je niet zeggen,’ antwoordde Maarten.

Dat weekend lagen fotojournalisten in de avond verdekt opgesteld in het gras rondom de kerk met richtmicrofoons en teledozers. Maarten en Appie hadden de persmusketen allang opgemerkt en besloten een showtje op te voeren. Ze deden of ze bezoek ontvingen van de Negen Onbekende Mannen. Negen keer kwam een zwarte limousine voorrijden met niemand erin, behalve de chauffeur. Negen keer deed Maarten of Appie de deur van de consistorie open, schreden plechtig naar de auto, deden alsof ze de onbekende (en onzichtbare) inzittende begroetten, spraken hem toe en begeleidden hem in het schemerduister zogenaamd naar de deur en gingen naar binnen. De fotografen klikten erop los, maar er was uiteraard niets te zien. Ze lieten de zogenaamde gast binnen, schonken een glaasje in en liepen rond de tafel, die door de bewust half opengelaten gordijnen zichtbaar was. Zodra alle negen mannen ogenschijnlijk binnen waren, hield Maarten een lang gesprek, waarbij hij uiteraard opzichtig rond de tafel liep en alle aanwezigen zogenaamd aansprak. De met camera's gewapende paparazzi kwamen er uiteindelijk achter dat zij voor de gek werden gehouden en dropen af. De klusjesman die na het weekend terugkwam was verbolgen, hij kwam zijn gereedschap ophalen en weigerde de keuken af te maken. Hij was – dat had Maarten al aangevoeld – inderdaad een informant.

Later hielden Maarten en zijn vrienden de belastingdienst voor de gek. De legende wil dat de overheid de Negen Onbekende Mannen wenste te spreken, om uit te vissen hoe het nu met die giften zat die de Raad ontving in plaats van salarissen. Maarten gaf aan dat de belastingdienst een verzoek moest indienen, en wel

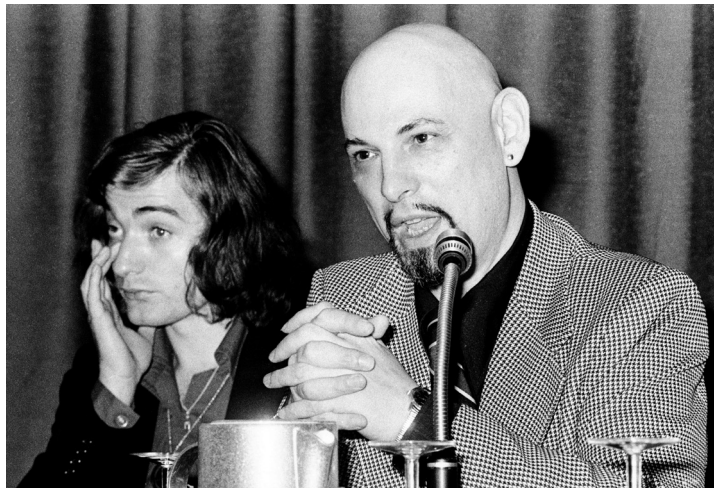
in elfvoud: een voor Maarten, een voor de administratie en negen voor de Onbekende Mannen. Het verzoek werd ingediend, waarop Maarten schriftelijk reageerde – met rode inkt op zwart papier, want dat was onmogelijk te kopiëren – dat men wel moest specificeren wat voor vragen er precies zouden worden gesteld. Dus graag opnieuw. De belastingdienst stuurde opnieuw hun brief in elfvoud. Maartens reactie: uw verzoek is akkoord en zal worden ingediend bij de Raad van Negen. Daarmee won hij een maand uitstel. Vervolgens antwoordde Maarten: uw verzoek is akkoord bevonden. Maar als de Raad bijeen moest komen, kostte dat een fiks reisbedrag: 25.000 gulden, want de Onbekende Mannen woonden verspreid over heel Europa. Met dat voorstel zou de belastingdienst akkoord zijn, maar dan moest zij wel van ieder van de Raadsleden facturen ontvangen. Nee, zei Maarten, dat kon niet: dan zou de belastingdienst hun identiteit kunnen achterhalen en dan waren het geen Onbekende Mannen meer. Ten slotte zou de belastingdienst het verschuldigde bedrag hebben voldaan en vervoegde zij zich in Etersheim. Daar zaten achter het koorhek, Maarten in het midden, negen mensen in zwarte gewaden en met Ku Klux Klan-achtige zwarte kappen op. De ambtenaren van de belastingdienst wilden naar binnen, Appie deed de deur open.

‘Nee,’ zei Maarten, ‘er mag er maar één binnenkomen. Er staat ner-

Walpurgisnachtviering in de Kerk van Satan, Etersheim 30 april / 1 mei 1975.
Foto's Peter Martens.

NEDERLANDS FOTOMUSEUM

Maarten Lamers en Anton LaVey tijdens een persconferentie op Schiphol, augustus 1975.
FRANS NIEUWENBURG / MAI

gens dat er meerdere tegelijk naar binnen mogen. De rest moet buiten blijven.’

Veertien meter van het altaar vandaan stond een bidstoeltje, de mannen van de Raad zaten op een podium op houten stoelen.

‘Ik zou willen weten hoe het zit met de financiën die de heer Lamers van de kerk krijgt,’ sprak de belastingambtenaar.

De negen mannen beraadslaagden fluisterend achter hun kappen. Maarten: ‘De Raad zal hierover nadenken en u krijgt hun antwoord over tweeënhalve maand.’

De ambtenaar wilde weer iets vragen, maar Maarten kapte hem af: ‘U kunt maar één vraag stellen, er stond nergens in uw brief dat u meerdere vragen wilde stellen. U kunt nu gaan.’

‘Ja, maar...’

‘U krijgt uw antwoord netjes toegestuurd, maar als u meer vragen heeft, moet u opnieuw een verzoek indienen.’

Wat zit er achter de ernst waarmee Maarten en zijn ‘volgelingen’ deze toneelstukjes opvoerden? Het raakt aan de kern van het bestaan van de homo ludens: de spelende mens. En als je het spelletje speelt, speel het dan goed.

Begin augustus 1975 kwam Anton LaVey voor het eerst naar Nederland. De komst van de zwarte paus, de leider van de Church of Satan, was voor Maarten natuurlijk aanleiding om de zaken goed aan te pakken. Zo hoefde Anton op Schiphol niet door de douane, maar werd hij naar een viproom begeleid, waar zijn paspoort door iemand werd meegenomen, gecontroleerd, afgestempeld en weer naar de viproom teruggebracht. Hij was niet voor niets de zwarte paus. De paus hoefde toch ook niet in de rij te staan? Na deze plichtplegingen liep Anton met zijn

begeleiders Maarten en Peter via een zijuitgang naar buiten, waar een limousine klaarstond. Maarten had van een begrafenisondernemer een verlengde Cadillac gekocht. Twee satanische vlaggetjes prijkten voorop, met de bekende beeltenis van Baphomet erop.

In Etersheim droeg Anton een zwarte mis op. Hij was zeer geïnteresseerd in de pornografische literatuur die je in Nederland vrijelijk kon kopen. Bij dit eerste bezoek aan de Europese grotto kwam Anton in zijn eentje. Zes jaar later, bij het tweede bezoek, zou zijn vrouw Diane hem vergezellen.

Anton wilde nu, in 1975, een Brussels lid van de Church of Satan ontmoeten; deze man was in San Francisco tot het genootschap getreden. Bij aankomst in Brussel doken Anton en Maarten eerst een kroeg in. Van daaruit belden ze de Belg op, die aanbod hen te komen halen en ze bij hem thuis uitnodigde. 'De hogepriester in een stamineeke? Dat kan toch niet!' Maarten en Anton volgden hem, in hun Cadillac met Baphometvlaggetjes die werd gechauffeerd door Theo de timmerman. Het Brusselse kerklid vroeg of ze de auto misschien een blok verderop, in een andere straat konden parkeren, hij wilde niet dat de buurt achter zijn religieuze oriëntatie kwam. Maar dat kon natuurlijk niet: 'U denkt toch niet dat de zwarte paus gaat lopen?' zei Maarten verontwaardigd.

Peter de Loos, Anton LaVey en Maarten Lamers, augustus 1975.
ANP

Een van de eerste dingen die de Belg tegen Anton zei was: 'Weet u wel dat er in Amsterdam iemand zit die zich priester van Satan noemt?'

Anton reageerde gevat: 'O, u bedoelt *magister* Lamers hier?'

'Maar... hij heeft lang haar!'

Anton: 'In de Kerk doen we nooit iets half: óf je bent kaal, zoals ik, óf je hebt lang haar. Iets ertussenin doen we niet.' En zo werd Maarten bij die gelegenheid ter plaatse, in Brussel, door Anton LaVey van priester tot magister bevorderd. Dat Maarten zich al tijdens de Walpurgisnachtviering als 'magister' aan de pers voorstelde, kon Anton niet weten, maar hij zal het vast vermoed hebben. Tijdens het verblijf van Anton in Etersheim was er heel wat te bepraten, en het was vermoedelijk de eerste en de laatste keer dat een zo illustere Amerikaan het gehucht heeft aangedaan.

Maarten J. Lamers (1947) is misschien wel de laatste Nederlandse avonturier / artiest / entrepreneur aan wie tot dusverre niemand een biografie heeft durven wijden. Lamers, die – tegen wil en dank – voor altijd zal worden herinnerd als magister templi van de Amsterdamse Kerk van Satan, is veel meer dan de voormalige leider van de Grotto Magistratis die in de jaren zeventig en tachtig met grote vindingrijkheid en branie zijn erotisch-occulte imperium op de Wallen opbouwde, de belastingdienst om de tuin leidde en aan wie de dagbladen wekelijks (soms dagelijks) ettelijke kolommen wijdden.

In *De tegenstrever* worden alle raadselen en geheimen rondom het enfant terrible onthuld: vanaf het moment dat hij als dertienjarige op Majorca woonde en daar de meisjesharten sneller deed kloppen met zijn podiumact als rock-'n-rollzanger, gevolgd door vroege successen in Amsterdam als toneelspeler, straatzanger en theaterregisseur, en oprichter van het eerste Sex Museum en Sex Theater ter wereld.

Op vierentwintigjarige leeftijd haalde Lamers de Amerikaanse blootrevue *Oh! Calcutta!* naar Nederland, waarmee hij in één klap zijn naam vestigde als eigenzinnige, onafhankelijke maker van grensverleggend theater dat garant stond voor ophef en Kamervragen. Na een onvoorzien maar niet onwelkom faillissement ontmoette Lamers in San Francisco de oprichter van de Church of Satan, Anton Szandor LaVey, die de Nederlander prompt benoemde tot priester. Terug in Nederland richtte Lamers de Kerk van Satan op. Eerst als een soort gezelligheidscafé met een occult thema en theatrale satanische rituelen, later als een wat serieuzer genootschap in Etersheim en ten slotte, vanaf 1980, als groots opgezet thematisch seksimperium, dat naast de Kerk met zijn voor toeristen toegankelijke zwarte missen onder meer het Sex Theater omvatte, de Walburga Abdij (de huidige Bananenbar), een vrije tv-zender genaamd de Satanische Omroep Stichting, het opleidingsinstituut Satanisch Seminarium en ledentijdschrift *Shemhamforash*.

Midden jaren tachtig was Lamers korte tijd directeur van erotisch theater Casa Rosso, en vervolgens een van de eersten die zich bezighielden met de exploitatie van zeer winstgevende telefonische sekslijnen. Toen de Kerk van Satan – het langdurigste project van Lamers – na zeventien jaar in 1988 haar deuren sloot, verruilde hij de zwart-rode cape voor luchtige businesspakken en werd CEO van bedrijven als Antillephone (06-lijnen) en Monacall (communicatieve dienstverlening en o.a. telefonisch casino), waarmee hij het Grote Geld verdiende.

Dankzij zijn fortuin werd een jeugdwijs werkelijkheid: Lamers kocht en renoveerde het Franse Château Montbrun, waar naar verluidt de legendarische Engelse koning Richard Leeuwenhart zijn laatste adem heeft uitgeblazen. Vanaf 1999 bedacht Lamers reality-tv-formats als *Euro Babylon* (vergelijkbaar met *Big Brother*) en *Le Roi du France* (een

ludieke poging om een troonpretendent te vinden en van de republiek weer een monarchie te maken).

Tegenwoordig is en doet Maarten Lamers onvermoeibaar van alles tegelijk: kasteelheer, componist, schrijver van een musical, entrepreneur, (voorheen) Bekende Nederlander zonder biografie. In dat laatste is met de publicatie van *De tegenstrever* eindelijk verandering gekomen.

Fred Baggen (1967) werkte gedurende vijf jaar aan een beschrijving van Maarten Lamers' leven en werken, interviewde tientallen betrokkenen, onder wie jeugdvrienden, klasgenoten, voormalige collega's en werknemers, oud-Kerk van Satan-leden die bereid waren te praten, politiciemensen, journalisten, familieleden, ex-partners, Lamers zelf en vele andere onbekende en bekende Nederlanders die voor het eerst onverbloemd – soms wel, soms niet anoniem – een boekje opendoen over DE TEGENSTREVER, MAARTEN J. LAMERS.

In aanloop naar de publicatie van *De tegenstrever. Tonelen van Maarten J. Lamers' leven, werken en de Kerk van Satan* verschijnen vijf rijk geïllustreerde voorpublicaties met zeldzame foto's en documenten, onder andere uit nooit eerder ontsloten privéarchieven. In tekst en beeld tonen deze boekjes fragmenten van hoofdstukken uit de biografie die betrekking hebben op de Kerk van Satan. Elk deel is in een gelimiteerde oplage te koop voor slechts € 8,99. Ware collector's items om te verzamelen!

Voor alle nieuws over de biografie-in-wording gaat u naar de Facebook-groep *De tegenstrever* of onze website www.aldus-boek-compagnie.nl/de-tegenstrever.html. Het tweede deel in deze reeks verschijnt in maart 2018 en is getiteld 'Walburga Abdij'. Bestellen kan in de webshop op onze website en via de gebruikelijke online boekwinkels en de boekhandel bij u in de buurt.

Nieuwsgierig geworden naar meer?
De boeken van Aldus Boek Compagnie
zijn verkrijgbaar in de boekhandel en via
www.aldus-boek-compagnie.nl